

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 13 ΤΟΥ ΝΔ 2687/53

Ιωάννη Δ. Μαρκιανού-Δανιόλου

I. Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου η ελληνική εμπορική ναυτιλία απώλεσε το 80% της δύναμής της ενώ χάθηκαν πάνω από 2.500 Έλληνες ναυτικοί. Για την ανασυγκρότηση της ελληνικής ναυτιλίας απαιτούνταν κεφάλαια τα οποία δεν μπορούσε να διαθέσει η χώρα που ήταν πολλαπλώς οικονομικά κατεστραμμένη από τον πόλεμο και κοινωνικά αποδεκατισμένη από τον εμφύλιο σπαραγμό, αλλά ούτε και οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες ή τράπεζές τους. Βοήθεια μπορούσε να παρασχεθεί μόνο από τράπεζες της Αμερικής οι οποίες, όμως, δίσταζαν να χρηματοδοτήσουν πλοία υπό ελληνική σημαία δεδομένου ότι η Ελλάδα συνόρευε προς βορά με 3 κράτη ελεγχόμενα από τη Σοβιετική Ένωση. Κατά τις συζητήσεις που διεξάγονταν τότε επισημάνθηκαν επίσης οι δυσχέρειες που συναντά στις διεθνείς μεταφορές η ναυτιλία ενός μικρού και αδύναμου κράτους, που δεν έχει αξιόλογο εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο να εξυπηρετήσει, ούτε και διεθνή επιβολή, πολιτική ή οικονομική, που χρειάζεται για να προστατεύσει τη ναυτιλία του ή τη δυνατότητα να παρακολουθεί τον ανταγωνισμό των επιδοτήσεων, στις οποίες καταφεύγουν κατά κανόνα οι ναυτιλίες των μεγάλων χωρών σε ώρα ανάγκης. Το συμπέρασμα των συζητήσεων αυτών προκύπτει από την εισηγητική έκθεση του ΝΔ 2928/54 που αναφέρει *«Δέον να σημειωθεί ότι τα πλείστα των πλοίων επί των οποίων επιδιώκεται να υψωθεί η ελληνική σημαία βαρύνονται δι' ενυποθήκων δανείων προς ξένους δανειστάς, οίτινες δεν έχουν μεν αντίρρηση δια την μεταφοράν εις την ελληνικήν σημαίαν των ενυποθήκων πλοίων, επιθυμούν, όμως, όπως έχουν πλήρη εξασφάλισιν των συμφερόντων των, κατά τους παρεχομένους υπό άλλων σημαιών όρους»*. Ειδικότερα, οι τράπεζες αυτές είχαν ζητήσει τις ακόλουθες, μεταξύ άλλων, εξασφαλίσεις :

A) Να διαμορφωθούν όροι εκμετάλλευσης των ελληνικών πλοίων που θα επέτρεπαν σ'αυτά να ανταποκρίνονται κανονικά στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Ως προς το σημείο αυτό αναγνωριζόταν ότι οι μόνοι τομείς στους οποίους το ελληνικό κράτος θα μπορούσε να βοηθήσει ήταν το φορολογικό και το εργατικό δεδομένου ότι ο άλλοι όροι απασχόλησης των πλοίων διαμορφώνονται διεθνώς.

B) Να παρασχεθούν στους δανειστές επαρκείς και πειστικές εγγυήσεις ότι οι όροι αυτοί θα παρέμεναν αμετάτρεπτοι και αναλλοίωτοι καθ'όλη τη διάρκεια της παραμονής του πλοίου στην ελληνική σημαία, ότι δηλαδή δεν θα μπορούσε το κράτος να τους μεταβάλει χωρίς τη συναίνεση των πλοιοκτητών και των ενυποθήκων δανειστών¹.

Γ) Να εξασφαλιστεί ότι το πλοίο θα μπορούσε να μετανηολογηθεί άμεσα και ανεμπόδιστα σε άλλη σημαία όποτε το επιθυμούσε ο πλοιοκτήτης και ο ενυπόθηκος δανειστής, χωρίς να απαιτείται καμία άδεια ή έστω και σύμπραξη δημόσιας αρχής. Για να εξασφαλιστεί μάλιστα αυτό οι τράπεζες ζητούσαν να επιτραπεί να ανήκουν τα πλοία που επρόκειτο να χρηματοδοτηθούν σε αλλοδαπές εταιρείες².

Μόνος τρόπος για να παρασχεθούν οι πιο πάνω εξασφαλίσεις στις ξένες τράπεζες ήταν να ψηφισθεί νόμος ανωτέρας τυπικής ισχύος ο οποίος όμως να επιτρέπει την προσαρμογή των ληπτέων μέτρων στις εκάστοτε επικρατούσες οικονομικές και τεχνολογικές συνθήκες. Για τον λόγο αυτό

---

¹ Το ελληνικό κράτος είχε χάσει την αξιοπιστία του όσον αφορά την προστασία κεφαλαίων εξωτερικού από τον μεσοπόλεμο. Συγκεκριμένα, τη χρονική εκείνη περίοδο το κράτος για να προσελκύσει κεφάλαια που τοποθετούνταν στη χώρα σε παραγωγικές επενδύσεις και να παράσχει ασφάλεια δικαίου στους επενδυτές, κατάρτιζε συμβάσεις τις οποίες κύρωνε με νόμο. Όμως με τους νόμους 987/1915 και 1414/1917 τροποποίησε τους όρους των συμβάσεων αυτών και επέβαλε στους επενδυτές πρόσθετες φορολογικές υποχρεώσεις. Το θέμα απασχόλησε τη νομολογία και ο Αρειος Πάγος με την απόφασή του 438/32 ακολούθησε τη διδασκαλία του Β. Οικονομίδη που συνοψίζεται στην κλασική διατύπωση «*η αποζημίωσις προϋποθέτει αδικίαν, αλλά η νομοθετική εξουσία δεν αδικεί νομοθετούσα*» (από την εισήγηση του 1995 του Κ.Κονίδα προς την Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών με τίτλο «Η προστασία κεφαλαίων εξωτερικού»).

² Η σημασία που απέδιδαν οι ξένες τράπεζες στη χρήση αλλοδαπών εταιρειών προκύπτει από την ακόλουθη παρέμβαση του Γ. Δανιόλου κατά τη συνεδρίαση της Ελληνικής Ένωσης Ναυτικού Δικαίου της 28.5.1971 «*Εάν κανείς είχε τη δυνατότητα να δει πώς σκέπτονταν οι δανειστές της ελληνικής σημαίας στα αμέσως μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο χρόνια ή στα χρόνια που ακολούθησαν τον εμφύλιο, θα έβλεπε ότι η τροπή προς ξένες εταιρείες με ελληνική σημαία οφειλόταν στη δυσπιστία προς της ελληνικές εταιρείες των ξένων δανειστών. Η Ελλάδα συνέπεσε να βρίσκεται δίπλα στο «Σιδηρούν Παραπέτασμα» και ένα μικρό άλμα από τον βορά μπορούσε να φέρει όλες τις ελληνικές επιχειρήσεις υπό την εξουσία της Ανατολής, όχι της Δύσης. Συνεπώς και η ιδιοκτησία που θα ετίθετο υπό την ελληνική σημαία θα καθίστατο αμέσως υποχείρια ξένης δύναμης. Αυτός ήταν ο μεγάλος κίνδυνος που ανάγκασε τους Έλληνες υπό την παρακείμενη των ξένων δανειστών να μη διατηρήσουν την ελληνική σημαία ή/και να χρησιμοποιούν πάντοτε ξένες εταιρείες» (από την εισήγηση του Π. Αβραμέα στις 30.6.2005 σε εκδήλωση του ΔΣΠ σε συνεργασία με το ALBA).*

συμπεριλήφθηκε στο ΝΔ 2687/53 «περί εισαγωγής κεφαλαίων εξωτερικού» το άρθρο 13 που εξομοίωσε τα νηολογούμενα υπό ελληνική σημαία πλοία με κεφάλαια εξωτερικού και αποσκοπούσε να παράσχει στις ξένες τράπεζες τις εξασφαλίσεις που ζητούσαν για να δεχθούν να χρηματοδοτήσουν πλοία υπό ελληνική σημαία. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξεταστεί η αντιμετώπιση από τη νομολογία των διατάξεων του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 και των εις εκτέλεση αυτών εγκριτικών πράξεων νηολόγησης πλοίων υπό την ελληνική σημαία.

II. Προβληματισμοί μετά την ψήφιση του νομοθετικού διατάγματος 2687/53

Ο τρόπος ψήφισης και το περιεχόμενο του νέου νομοθετήματος δημιούργησε τους ακόλουθους προβληματισμούς συνταγματικού δικαίου³ :

- 1) Το νομοθετικό διάταγμα ψηφίσθηκε από επιτροπή του άρθρου 35 του Συντάγματος 1952, η παράγραφος 2 του οποίου προέβλεπε ότι « *Ο Βασιλεύς δύναται, διαρκούσης της βουλευτικής περιόδου, κατά τον χρόνον της απουσίας της Βουλής ή της διακοπής των εργασιών αυτής, να προβαίνει εις έκδοσιν νομοθετικών διαταγμάτων προς ρύθμισιν εξαιρετικής επειγόντων θεμάτων μετά σύμφωνον γνώμην ειδικής επιτροπής εκ βουλευτών οριζομένης εις την αρχήν εκάστης συνόδου και λειτουργούσης μέχρι της ενάρξεως της νέας συνόδου*»⁴. Ετέθη συνεπώς ζήτημα αν η επιτροπή αυτή ήταν αρμόδια για τη ψήφιση του ως άνω νομοθετικού διατάγματος (καταφατικά ο Τσιτσεκλής), ή αν έπρεπε να ψηφισθεί τυπικός νόμος από ολόκληρη τη Βουλή (όπως υποστηρίζει ο Δασκαλάκης)⁵.
- 2) Η καθιερούμενη με το άρθρο 112 του Συντάγματος 1952 συνταγματική προστασία των κεφαλαίων εξωτερικού, πραγματοποιούμενη με έκδοση εφ'άπαξ εκδιδόμενου νόμου μπορούσε να καταργηθεί ή να τροποποιηθεί με αναθεώρηση του Συντάγματος ? Υποστηρίχθηκε ότι το άρθρο 112 του Συντάγματος 1952 αποτελούσε «θεμελιώδη» διάταξη,

³ Βλ. Αγγ. Τιτσεκλή, «Η προστασία των εκ της αλλοδαπής κεφαλαίων», Νέον Δίκαιον 10, 1954 σελ 149 επ.

⁴ Σχετική και η απόφαση ΟλΣτΕ 401/1953 που έκρινε, σε υπόθεση εκ του ΝΔ 2185/52 του άρθρου 35 του Συντάγματος, ότι η προϋπόθεση του «*εξαιρετικά επείγοντος*» αποτελεί πολιτική εκτίμηση που δεν δύναται να υπαχθεί σε δικαστικό έλεγχο (Θέμις ΞΔ' σελ 202).

⁵ Γ.Δασκαλάκη «Η συνταγματική προστασία των εκ της αλλοδαπής εισαγομένων κεφαλαίων», Θέμις ΞΔ', σελ 353.

που δεν μπορούσε να τροποποιηθεί (Τσιτσεκλής), αλλά και το αντίθετο (Δασκαλάκης και Λαμπαδάριος⁶).

- 3) Το δυνάμει του άρθρου 112 του Συντάγματος 1952 ψηφισθέν νομοθετικό διάταγμα μπορούσε να περιλαμβάνει διατάξεις διαφορετικές ή/και αντίθετες των λοιπών συνταγματικών διατάξεων, είτε όσον αφορά το περιεχόμενο είτε τον τύπο της παρεχόμενης προστασίας? Υποστηρίχθηκε ότι ήταν δυνατή η παροχή προστασίας ακόμα και σε αντίθεση με άλλες συνταγματικές διατάξεις, υπό την προϋπόθεση η παρεχόμενη προστασία να μην φθάσει στην κατάργηση της συνταγματικώς καθιερούμενης προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων άλλων προσώπων (Τσιτσεκλής). Κατ'αντίθετη άποψη (Δασκαλάκης) κάτι τέτοιο δεν θα ήταν δυνατόν διότι οι διατάξεις του άρθρου 112 είναι μεν συνταγματικής ισχύος «όχι όμως και συνταγματικής φύσεως».
- 4) Ζήτημα προέκυψε για το αν το άρθρο 112 του Συντάγματος 1952 επέβαλλε τον καθορισμό της προστασίας για τα κεφάλαια εξωτερικού στο δυνάμει αυτού ψηφισθέν νομοθέτημα, ή αν ήταν επιτρεπτή η εξειδίκευση αυτής της προστασίας στις κατ'εξουσιοδότηση του ΝΔ 2687/53 εκδιδόμενες διοικητικές πράξεις (όπως δέχεται ο Τσιτσεκλής και ο Γ.Τσαφάρας⁷). Όπως θα δούμε πιο κάτω, αυτή καθαυτή η δυνατότητα εξειδίκευσης της εκάστοτε απαιτούμενης προστασίας για τη εισαγωγή κεφαλαίων εξωτερικού κατέστησε το ΝΔ 2687/53 ένα πολύτιμο εργαλείο για την ενάσκηση της ελληνικής ναυτιλιακής πολιτικής.

III. Οι απόψεις για την τυπική ισχύ του ΝΔ 2687/53

Η ψήφιση του ΝΔ 2687/53 ως νόμου «άπαξ εκδιδόμενου» προκάλεσε γρήγορα έντονο νομικό ενδιαφέρον όσον αφορά την τυπική του ισχύ⁸. Υποστηρίχθηκαν διάφορες απόψεις⁹ : **(α)** Ότι

⁶ Βλ Κ. Λαμπαδάριος «Η υπό του Ν.Δ. 2687/1953 παρεχομένη εις τας εκ του εξωτερικού μακροπροθέσμους επενδύσεις προστασία», Θέμις ΞΔ', σελ 1140 επ.

⁷ Γεωργίου Τσαφάρα, Αντιπλοίαρχου ΛΣ, «Το νομικόν καθεστώς των εγκριτικών πράξεων του άρθρου 13 ΝΔ 2687/53 και η σημασία αυτών δια την ανάπτυξιν της εθνικής ναυτιλίας», Ιούλιος 1963.

⁸ Ενδιαφέρουσα επ'αυτού η απόφαση ΟλΣτΕ 401/1953 Θέμις ΞΔ σελ 201, που εξεδόθη πριν την ψήφιση του ΝΔ 2687/53 και έκρινε ότι ουδεμία προστασία για τα κεφάλαια εξωτερικού μπορούσε να ισχύσει εκ του άρθρου 112 του Συντάγματος

αποτελεί *suī generis* νόμο ο οποίος ψηφίζεται μεν από τον κοινό νομοθέτη αλλά έχει αυξημένη ισχύ, τυπικής συνταγματικής διάταξης (Δασκαλάκης), **(β)** ότι πρόκειται περί διατάξεων ουσιαστικού συνταγματικού δικαίου και δη θεμελιώδους μορφής λόγω αναφοράς τους σε ατομικά δικαιώματα που προστατεύονται κατά το Σύνταγμα (Τσιτσεκλής), **(γ)** ότι πρόκειται περί απλού νόμου δυναμένου να τροποποιηθεί ή και να καταργηθεί από άλλον, υπό την προϋπόθεση ότι και ο νεώτερος νόμος θα θεσπίσει προστατευτικά μέτρα των εισαγομένων κεφαλαίων για να εκπληρωθεί ο σκοπός του άρθρου 112 του Συντάγματος 1952 τα οποία αποτελεί κατευθυντήρια υπόδειξη (Σβώλος)¹⁰.

Το ζήτημα αυτό, πάντως, δεν έμεινε για πολύ στην επικαιρότητα διότι η ολομέλεια του ΣτΕ με την απόφαση 1395/54 (NoB 2, 1954, σελ 1154)¹¹ έκρινε ότι το ΝΔ 2687/53 αποτελεί «*νόμο επαυξημένης τυπικής δυνάμεως*». Η απόφαση αυτή απηχεί τις απόψεις του Χ.Σγουρίτσα ο οποίος, στην από 29.9.1954 γνωμοδότησή του εξηγεί ότι το άρθρο 112 του Συντάγματος 1952 δεν εισάγει συνταγματική εξουσιοδότηση αλλά καθορίζει περιορισμένη αρμοδιότητα στη νομοθετική εξουσία επί συγκεκριμένου θέματος. Δηλαδή, η αρμοδιότητα του κοινού νομοθέτη περιορίστηκε στην εφ'άπαξ ρύθμιση της προστασίας των κεφαλαίων εξωτερικού πράγμα που είχε ως συνέπεια, εφόσον ρυθμίστηκε νομοθετικώς το θέμα αυτό, να μην δύναται συνταγματικώς να επανέλθει επί του ίδιου θέματος ο νομοθέτης διότι εξαντλήθηκε ή επ'αυτού κατά το Σύνταγμα αρμοδιότητά του. Η ορολογία της πιο πάνω απόφασης παγιώθηκε στη συνέχεια στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Αρείου Πάγου οι αποφάσεις των οποίων έκαναν αναφορά στο ΝΔ 2687/53 με τυποποιημένη πλέον έκφραση ως νόμου «*επαυξημένης τυπικής ισχύος μη δυναμένου να τροποποιηθεί*

πριν την ψήφιση του σχετικού νόμου ο οποίος, όμως, ως εφάπαξ εκδιδόμενος θα έχει επαυξημένη τυπική ισχύ.

⁹ Για συνοπτική παρουσίαση βλ Αλεξ. Λέκκα, «Ζητήματα εκ της μορφής του ΝΔ 2687/1953 περί προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού», NoB 11 σελ 983 επ.

¹⁰ Σβώλος γνωμοδότηση, Θέμις ΞΕ' σελ 895.

¹¹ Είναι η πρώτη απόφαση που εκδόθηκε από το ΣτΕ σχετικά με το ΝΔ 2687/53 και αφορούσε αίτηση ακύρωσης της υπουργικής απόφασης που απέρριψε αίτημα για τη νηολόγηση κατά το άρθρο 13 του νεότευκτου υπερωκεανίου ΟΛΥΜΠΙΑ της Greek Lines των Αδελφών Γουλανδρή, λόγω της προηγούμενης νηολόγησης κατά το άρθρο 13 του ATLANTIC του Ευγένιου Ευγενίδη στα πλαίσια της οποίας το Δημόσιο ανέλαβε την υποχρέωση να μην παραχωρήσει για 10 έτη τα πλεονεκτήματα του άρθρου 13 σε άλλο πλοίο της γραμμής Ελλάδος-Βορείου Αμερικής. Κατά την προκύψασα σφοδρή αντιδικία δόθηκαν ενδιαφέρουσες γνωμοδοτήσεις από τους Χ.Σγουρίτσα (NoB 2, 1954, σελ 1112), Κ.Δ.Τριανταφυλλόπουλο (EEN 21, σελ 1114), Γ.Μαριδάκη (EEN 21 σελ 1117), και Σβώλο (όπου πιο πάνω).

με μεταγενέστερο νόμο»¹². Συνέπεια της άποψης αυτής είναι ότι δεν είναι συνταγματικώς επιτρεπτό να τροποποιηθεί το ΝΔ 2687/53 με νεώτερο νόμο, ούτε και όταν παρέχονται επιπλέον πλεονεκτήματα για τη εισαγωγή κεφαλαίων εξωτερικού¹³.

Την αυξημένη αυτή τυπική ισχύ αναγνώρισε, και έτσι επικύρωσε, το άρθρο 107 του Συνάγματος 1975/86 που προβλέπει ότι «*Η πριν από την 21 Απριλίου 1967 νομοθεσία με αυξημένη τυπική ισχύ για την προστασία κεφαλαίων εξωτερικού διατηρεί την αυξημένη τυπική ισχύ που έχει και εφαρμόζεται και στα κεφάλαια που θα εισάγονται στο εξής*»¹⁴. Η μετά το Σύνταγμα 1975 νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων συνέχισε την πάγια διατύπωση της προ του 1975 νομολογίας με τη φράση «... ..του ΝΔ 2687/1953 εκδοθέντος «εφ'άπαξ» βάσει του άρθρου 112 του Συντάγματος του έτους 1952 και διατηρήσαντος δυνάμει του άρθρου 107 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος, την ήν εκέκτητο ηυξημένην τυπικήν ισχύν...»¹⁵.

Παρά την ως άνω ρητή συνταγματική αναγνώριση της αυξημένης τυπικής ισχύος των διατάξεων του ΝΔ 2687/53 εκφράστηκαν από τα τέλη της δεκαετίας 1970 και μετά απόψεις στη νομολογία και τη θεωρία που περιόρισαν το εύρος εφαρμογής διατάξεων του ΝΔ 2687/53 με συγκεκριμένες ερμηνευτικές προσεγγίσεις, χωρίς, όμως, να αμφισβητείται ευθέως η αυξημένη τυπική ισχύς τους. Τέτοιο παράδειγμα αποτελούν οι αποφάσεις ΣτΕ 58/1977 (NoB 28 σελ 1303) και 779/1982 (NoB 30 σελ 1537) οι οποίες, ερμηνεύοντας το άρθρο 11 του ΝΔ 2687/53, έκριναν ότι η προστασία του αυξημένης τυπικής ισχύος νομοθετικού διατάγματος απαγορεύει τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις

---

¹² Ενδεικτικά ΣτΕ 754/59 NoB 8 σελ 220, ΣτΕ 217/60 NoB 9 σελ 390, ΟλΣτΕ 1055/1973 ΕΝΔ 1 σελ 198, ΑΠ 287/1968 NoB 16 σελ 821, ΑΠ 204/1971 NoB 19 σελ 731.

¹³ Γίνεται δεκτό όμως ότι μπορούν να εκδοθούν απλοί νόμοι που δίνουν μεγαλύτερα ευεργετήματα στα κεφάλαια εξωτερικού. Είναι συνταγματικοί αλλά δεν έχουν αυξημένη τυπική ισχύ (ΣτΕ 3203/92 ΔΔ 1994 σελ 218).

¹⁴ Παρόμοιας διατύπωσης είναι και το άρθρο 23 του Συντάγματος 1968 που προέβλεπε «*Το κατ'εφαρμογήν του άρθρου 112 του Συντάγματος της 1^{ης} Ιανουαρίου 1952 εκδοθέν νομοθετικόν διάταγμα υπ'αριθμ' 2687 του έτους 1953 «περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού», ως αυθεντικώς ηρμηνεύθη δια του νομοθετικού διατάγματος υπ'αριθμ. 2928 του έτους 1954 και της παραγράφου 3 του άρθρου 5 του νομοθετικού διατάγματος υπ'αριθμ. 4256 του έτους 1962, διατηρεί την ήν εκέκτητο τυπικήν ισχύν. Νεώτερος νόμος εφ'άπαξ εκδιδόμενος δύναται να τροποποιήση το ως άνω νομοθετικόν διάταγμα προς προχρήν μείζονος προστασίας εις τα περί ών πρόκειται κεφάλαια εξωτερικού*»

¹⁵ ΣτΕ 779/1982 NoB 30 σελ 1537, ΟλΑΠ 750/1986 NoB 35 σελ 375, ΟλΑΠ 4/89, ΟλΑΠ 22/94 ΕΝΔ 23 σελ 281, ΟλΑΠ 1290/1997, ΕΝΔ 25 σελ 450, βλ και Ι. Δρυλλεράκη «Η προστασία κεφαλαίων εξωτερικού μετά το νέο Σύνταγμα», εκδόσεις Ι.Ζαχαρόπουλου 1976, σελ 18 επ.

περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν με κεφάλαια από το εξωτερικό, όταν οι απαλλοτριώσεις αφορούν κοινά έργα δημόσιας ωφέλειας που δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν με άλλο τρόπο, όχι όμως έργα που έχουν ως εκ της φύσεώς τους γενικότερη σημασία για το κοινωνικό σύνολο ή συνδέονται με υπέρτερα εθνικά ή κοινωνικά συμφέροντα¹⁶, χωρίς, όμως, να τίθεται στο άρθρο 11 οιαδήποτε προϋπόθεση ή διαβάθμιση όσον αφορά τη σημασία έργων δημόσιας ωφέλειας. Αντίστοιχο παράδειγμα από τη θεωρία αποτελεί γνωμοδότηση του Γ. Παπαδημητρίου¹⁷ ο οποίος, εξετάζοντας την υπαγωγή στο καθεστώς του ΟΑΕ επιχείρησης που είχε ιδρυθεί με κεφάλαια εξωτερικού αναφέρει ότι «*αυτονόητη προϋπόθεση για την ισχύ και την εφαρμογή σε πλήρη ανάπτυξη της προστασίας του άρθρου 107 παρ 1 του Συντάγματος, όπως εξειδικεύεται με το ΝΔ 2687/53, είναι η βιωσιμότητα μιας επιχείρησης ... που κρίνεται με βάση την αντικειμενική εκτίμηση της συνολικής θέσης της*», χωρίς, όμως, να υπάρχουν τέτοια κριτήρια στο ΝΔ 2687/53. Αυτή η τάση της παραδοχής, δηλαδή, της αυξημένης τυπικής ισχύος των διατάξεων αλλά του περιορισμού του εύρους εφαρμογής τους λόγω συγκεκριμένων ερμηνευτικών προσεγγίσεων, παρατηρείται, όπως θα δούμε πιο κάτω, και σε σχέση με όρους των εγκριτικών πράξεων για τη νηολόγηση πλοίων ως κεφαλαίων εξωτερικού.

IV. Ο χαρακτήρας των εγκριτικών πράξεων. Είναι σύμβαση ή διοικητική πράξη (κανονιστική ή ατομική) ?

Ο προβληματισμός για τον χαρακτήρα της εγκριτικής πράξης δεν είναι μόνο θεωρητικός αλλά σχετίζεται με το αν εφαρμόζεται το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο και με το αν είναι αρμόδια να επιληφθούν τα διοικητικά ή τα πολιτικά δικαστήρια σε σχετική διαφορά.

---

¹⁶ Η ΣτΕ 779/82 αφορούσε το έργο αποχετεύσεως ομβρίων υδάτων Θεσσαλονίκης το οποίο κρίθηκε «*ως εκ της φύσεώς του και κατά κοινή πείρα, ως γενικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο*» και του οποίου η απαλλοτρίωση θεωρήθηκε νόμιμη, ενώ η ΣτΕ 58/77 αφορούσε την απαλλοτρίωση εδάφους διυλιστηρίου, που είχε αποκτηθεί με εισαγωγή κεφαλαίου εξωτερικού, για τη διαπλάτυνση της εθνικής οδού Θεσσαλονίκης- Νέας Χαλκιδόνος. Για τη σχέση του άρθρου 11 ΝΔ 2687/53 και του άρθρου 106 του Συντάγματος 1975 και για τις «εθnikοποιήσεις» επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν με κεφάλαια εξωτερικού βλ. Ι.Δρυλλεράκη, όπου πιο πάνω σελ 26 επ.

¹⁷ Γιώργος Παπαδημητρίου «*Το συνταγματικό καθεστώς προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού και ο Ν 1386/83 για τον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων. Μερικά βασικά ζητήματα*» ΝοΒ 34 σελ 1561. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη γνωμοδότηση αυτή γίνεται αναφορά σε «*ειδική ισχύ*» και όχι «*αυξημένη τυπική ισχύ*» των διατάξεων του ΝΔ 2687/53.

Η διαδικασία έκδοσης εγκριτικής πράξης για την εισαγωγή κεφαλαίων εξωτερικού προϋποθέτει αίτηση ενδιαφερομένου. Εκ του λόγου τούτου διατυπώθηκε από νωρίς η άποψη ότι η εγκριτική πράξη έχει χαρακτήρα συμβατικό υπό την έννοια ότι αποτελεί την κατά νόμο απαιτούμενη δήλωση βούλησης αποδοχής εκ μέρους της Πολιτείας της αίτησης για την έκδοσή της. Την άποψη περί συμβατικού χαρακτήρα ενίσχυε και η φράση του άρθρου 4 του ΝΔ 2687/53 «*καθ'ον χρόνον ισχύει σύμβασις*» (για σύμβαση γινόταν επανειλημμένως λόγος και στις συζητήσεις της Βουλής)¹⁸ καθώς και η παράγραφος 3 του άρθρου 3 που προβλέπει ότι μια εγκριτική πράξη δεν μπορεί να τροποποιηθεί χωρίς τη συναίνεση του προσώπου που εισήγαγε τα κεφάλαια εξωτερικού.

Από την άλλη πλευρά δεν μπορεί να αγνοηθεί το ότι η εγκριτική πράξη είναι απόφαση υπουργών που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ότι αποτελεί δηλαδή πράξη της Διοίκησης. Εχουν υποστηριχθεί διάφορες απόψεις, προτάσσοντας είτε τον συμβατικό είτε τον διοικητικό χαρακτήρα της εγκριτικής πράξης, οι οποίες συγκλίνουν, όμως, στο ότι η εγκριτική πράξη έχει διττό χαρακτήρα ή μικτή φύση, δηλαδή είναι αφενός σύμβαση και αφετέρου διοικητική πράξη¹⁹. Αυτό δέχεται και η νομολογία προτάσσοντας όμως τον διοικητικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, η απόφαση ΣτΕ 1395/1954 δέχεται ότι «*Η διοικητική αυτή πράξη, εκδιδόμενη παρά διοικητικών οργάνων και κατά διοικητικόν τύπον βάσει νόμου διοικητικού περιεχομένου, δεν ιδρύει απλήν σχέσιν συμβατικής καθαρώς φύσεως μεταξύ του Δημοσίου και του εισάγοντος τα κεφάλαια, εζ'ής θα εδημιουργούντο συμβατικής μόνον φύσεως δικαιώματα και υποχρεώσεις, αλλά αποτελεί εκτελεστήν διοικητικήν πράξιν καθορίζουσαν επί τη βάσει της χορηγηθείσης νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως το διέπον τα εισαγόμενα κεφάλαια νομικόν καθεστώς, όπερ δύναται κατά τας εν τω νόμω προϋποθέσεις να παρεκκλίνει από των κειμένων διατάξεων*»²⁰.

---

¹⁸ Βλ. Αλεξ. Λέκκα, όπου πιο πάνω σελ. 985 και Τσιτσεκλή σελ. 154.

¹⁹ Περισσότερα για πράξεις μικτής φύσης βλ. στον Δημήτρη Στράνη «Το ζήτημα του νομικού χαρακτήρα και της τυπικής ισχύος της εγκριτικής πράξης στις επενδύσεις του ΝΔ 2687/1953», ΝοΒ 2011 σελ. 542, όπου γίνεται συνοπτική αναφορά σε διοικητικές πράξεις μικτής φύσης, στις «αποσπαστές πράξεις», στις πράξεις διοικητικής εποπτείας και στις σύνθετες διοικητικές πράξεις.

²⁰ Παρόμοιες και οι ΣτΕ 217/60 ΝοΒ 9 σελ. 390, 754/59 ΝοΒ 8 σελ. 1960, ΣτΕ 3310/2006 ΕΔΔΔ 53 σελ. 232, ΣτΕ 656/2007 ΕΔΔΔ 54 σελ. 223.

Υποστηρίχθηκε ακόμα ότι οι εγκριτικές πράξεις αποτελούν κυβερνητικές πράξεις λόγω του ότι υπαγορεύονται από το γενικότερο συμφέρον της Πολιτείας η οποία κρίνει με απόλυτη ελευθερία χωρίς να υποχρεούται να αιτιολογήσει την ενέργειά της και ως εκ τούτου δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως²¹. Η άποψη όμως αυτή δεν επικράτησε και παγιώθηκε στη νομολογία η θέση ότι οι εγκριτικές πράξεις αποτελούν πράξεις της Διοίκησης που τελούν υπό τον ακυρωτικό έλεγχο του ΣτΕ. Κατά συνέπεια μπορούν να προσβληθούν με αίτηση ακύρωσης από οιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον εφ'όσον έχουν εκδοθεί κατά παράβαση των ουσιαστικών προϋποθέσεων έκδοσής τους, ή ακόμα και από τον ίδιο τον αιτούντα που εισάγει το κεφάλαιο εξωτερικού εφ'όσον περιλήφθηκαν σε εγκριτική πράξη διατάξεις που αντιτίθενται στις προστατευτικές διατάξεις του ΝΔ 2687/53²².

Περαιτέρω, παρά το ότι η εγκριτική πράξη του ΝΔ 2687/53 προσιδιάζει σε ατομική διοικητική πράξη αφού αφορά την εισαγωγή κεφαλαίων εξωτερικού για συγκεκριμένη κάθε φορά περίπτωση, υποστηρίζεται ότι αποτελεί κανονιστική διοικητική πράξη. Φαίνεται, όμως να έχει υπερισχύσει η άποψη κατά την οποία η εγκριτική πράξη αποτελεί ατομική διοικητική πράξη (ΝΣΚ 566/2005).

V. Ποια είναι η τυπική ισχύς των εγκριτικών πράξεων ?

Κατά μια άποψη η εγκριτική πράξη έχει την ίδια τυπική ισχύ με αυτήν του νόμου κατ'εξουσιοδότηση του οποίου εκδίδεται²³. Εφόσον, συνεπώς, αναγνωρίζεται η αυξημένη τυπική ισχύς του ΝΔ 2687/53, η ίδια αυξημένη ισχύς πρέπει να γίνει δεκτή και για τις εγκριτικές πράξεις που εκδίδονται κατ'εξουσιοδότησή του.

Κατ'άλλη λίγο διαφορετική προσέγγιση, η αυξημένη τυπική ισχύς της εγκριτικής πράξης είναι συνέπεια του χαρακτήρα του ΝΔ 2687/53 ως νόμου πλαισίου με αυξημένη τυπική ισχύ ως «εφάπαξ

---

²¹ ΣτΕ 2389/53 Θέμις ΞΕ' 283, ΣτΕ 1947/60 ΝοΒ 9 σελ 917.

²² Τσιτσεκλής, όπου πιο πάνω, σελ 154.

²³ Στράνης, όπου πιο πάνω, σελ 548 υπ. 40, όπου παρουσιάζει τις απόψεις των Δαγτόγλου, Δρυλλεράκη, Καλύβα και Βεγλερή με τις αντίστοιχες παραπομπές.

εκδοθέντος»²⁴. Η άποψη αυτή βρίσκεται σε πλήρη λογική αρμονία με τον σκοπό του ΝΔ 2687/53 ο οποίος δεν ήταν δυνατόν να υλοποιηθεί πλήρως στα πλαίσια του νομοθετικού διατάγματος και μόνον. Ολη η νομοθετική λογική του ΝΔ 2687/53 στηρίζεται στον καθορισμό ενός γενικού πλαισίου προνομίων για τα εισαγόμενα κεφάλαια εξωτερικού και στην εξουσιοδότηση προς τη Διοίκηση να προσδιορίζει ειδικότερα προνόμια και προστασία ad hoc σε κάθε περίπτωση εισαγωγής κεφαλαίου, ανάλογα με τις επικρατούσες οικονομικές και επιχειρηματικές συνθήκες τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Ειδικότερα στη ναυτιλία, λόγω του συνεχώς μεταβαλλόμενου επιχειρηματικού περιβάλλοντος θα ήταν αδύνατον να παρασχεθεί η κατά την κρίση της Διοίκησης προστασία για τα πλοία που νηολογούνται ως κεφάλαια εξωτερικού κατά το άρθρο 13 ΝΔ 2687/53 εάν δεν υπήρχε η δυνατότητα προσαρμογής των πλεονεκτημάτων και της προστασίας στις εκάστοτε επικρατούσες εμπορικές και τεχνολογικές συνθήκες με υπουργικές αποφάσεις που θα υπερίσχυαν από πλευράς τυπικής ισχύος της κοινής νομοθεσίας. Αν απαγορευόταν μεν στον απλό νομοθέτη να τροποποιήσει ή να καταργήσει το ΝΔ 2687/53, αλλά του επιτρεπόταν να τροποποιεί ή καταργεί τις επί μέρους εγκριτικές πράξεις (αν δεν προστατευόταν δηλαδή ο εκάστοτε επενδυτής έναντι του νομοθέτη), θα ανατρεπόταν η νομοθετική σταθερότητα που ο συντακτικός νομοθέτης εγγυάται στον κάθε συγκεκριμένο επενδυτή και θα γινόταν εκ των προτέρων ανέφικτη η δημιουργία διεθνούς κλίματος εμπιστοσύνης στις επενδύσεις στην Ελλάδα, που όμως αποτελεί αναμφισβήτητα τον σκοπό του συντακτικού νομοθέτη²⁵.

Η αυξημένη αυτή τυπική ισχύς των εγκριτικών πράξεων του ΝΔ 2687/53 γίνεται δεκτή και από τη νομολογία. Ενδεικτική είναι η απόφαση ΑΠ 287/68 η οποία, σε διαφορά προερχόμενη από τον όρο 15 εγκριτικής πράξης του 1958 για τη νηολόγηση πλοίου, έκρινε πως «η δια διοικητικών πράξεων χορηγούμενη έγκριση εισαγωγής κεφαλαίων εξωτερικού αποτελεί την εγγύηση του κράτους έναντι του εισάγοντος ότι ταύτα υπόκεινται αμετακλήτως στο υπό του ΝΔ 2687/1953 θεσπιζόμενο καθεστώς.

---

²⁴ Τσιτσεκλής, όπου πιο πάνω σελ 151.

²⁵ Π.Δαγτόγλου «Ζητήματα Φορολογίας Πλοίων», γνωμοδότηση, ΔΦΝ 1986 σελ 237.

Μεταβολή των όρων επιτρέπεται μόνο κατόπιν συγκαταθέσεως του εισάγοντος. Η απαρίθμηση των όρων του άρθρου 13 είναι μόνο ενδεικτική. Σκοπός είναι η αύξηση παραγωγικών επενδύσεων και η προσέλκυση κεφαλαίων εξωτερικού... Οι διατάξεις των υπουργικών αποφάσεων έχουν αυξημένη τυπική ισχύ αφού εκδίδονται βάσει διατάξεων αυξημένης τυπικής ισχύος δηλ του ΝΔ 2687/53 που ψηφίστηκε δυνάμει του άρθρου 112 του Συντάγματος 1952 και ορίζει ότι «νόμος εφάπαξ εκδιδόμενος θέλει ρυθμίσει την προστασία των εκ της αλλοδαπής εισαγομένων προς τοποθέτηση στη χώρα κεφαλαίων»²⁶.

Κατά την απόφαση, μάλιστα, ΕΠ 1290/97 (ΕΝΔ 25, σελ 457) οι διατάξεις των εγκριτικών πράξεων υπερσχύουν ακόμα και διεθνών συμβάσεων που έχει κυρώσει η χώρα (η υπόθεση αφορούσε τη Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο αναγκαστικώς δίκαιο στις συμβατικές διαφορές) δεδομένου ότι «η ρύθμιση των εγκριτικών πράξεων έχει τυπική ισχύ αντίστοιχη με εκείνη των συνταγματικών διατάξεων και υπερσχύει των αναγκαστικού δικαίου προστατευτικών διατάξεων».

VI. Έχει η Διοίκηση πλήρη διακριτική ευχέρεια ?

Το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 αναφέρει ενδεικτικά όρους που δύνανται να ορίζονται στην εγκριτική πράξη νηολόγησης «*επιτρεπομένης της παρεκκλίσεως από των κειμένων διατάξεων*» (πχ ελεύθερη πώληση και υποθήκευση του πλοίου σε αλλοδαπούς, ελεύθερη διάθεση συναλλάγματος, περιορισμός των υπέρ του ΝΑΤ εισφορών, καθορισμός του φόρου και τελών κλπ) και καταλήγει ότι επιτρέπεται «*και πας άλλος όρος πλην των ως άνω ενδεικτικώς αναφερομένων εξυπηρετικός του σκοπού του παρόντος άρθρου, ως και οι δια την εξασφάλισιν της τηρήσεως της εγκριτικής πράξεως κυρώσεις*». Είναι, συνεπώς, σαφές ότι η Διοίκηση έχει πλήρη διακριτική ευχέρεια να επιλέξει ποιούς όρους θα εισαγάγει στην εγκριτική πράξη υπό τη μόνη προϋπόθεση οι όροι αυτοί να εξυπηρετούν τους σκοπούς του άρθρου 13, δηλαδή να συμβάλλουν στην προσέλκυση υπό την ελληνική σημαία

---

²⁶ Γίνεται όμως δεκτό ότι οι διατάξεις του κοινού δικαίου εφαρμόζονται σε αυτές τις επενδύσεις ως δίκαιο συμπληρωματικό των εγκριτικών πράξεων κατά το μέρος που συνάδουν και συμπορεύονται με τους αντίστοιχους όρους τους (ΣτΕ 3226/67, ΣτΕ 2503/64, ΑΠ 287/68, ΟλΝΣΚ 967/56, ΝΣΚ 279/78).

ελληνόκτητων πλοίων²⁷. Παρά ταύτα, για την επίλυση δισταγμών που προφανώς ανέκυψαν κατά την εφαρμογή της πιο πάνω διάταξης, ψηφίστηκε το ΝΔ 2928/54 το μοναδικό άρθρο του οποίου ορίζει ότι *«η αληθής έννοια των διατάξεων του άρθρου 13 παρ. 2 του ΝΔ 2687/53 και ίδια της φράσεως «επιτρεπομένης και παρεκκλίσεως από των κειμένων διατάξεων...» είναι ότι η Διοίκησης ... δύναται να περιλαμβάνει οιονδήποτε όρον κατά παρέκκλιση από των ισχυόντων διατάξεων Αστικού, Εμπορικού, και Δικονομικού Δικαίου, και αυτών έτι των δημοσίας τάξεως τοιούτων...»*. Η εισηγητική έκθεση του ως άνω ερμηνευτικού Ν 2928/54 δικαιολογεί τη θέσπισή του και την πρόθεση του νομοθέτη ως προς τον σκοπό, την έννοια και την έκταση των όρων των εγκριτικών πράξεων *«λόγω του ότι υπάρχει το ενδεχόμενον στενής ερμηνείας του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 και ίδια ως προς την έννοια και την έκτασιν της επιτρεπομένης παρεκκλίσεως από των κειμένων διατάξεων, δυναμένης να ερμηνευθή ως μη αφορώσης παρέκκλιση από πάσης κειμένης διατάξεως και αν έτι αυτή έχη χαρακτήρα δημοσίας τάξεως, παρά την περί του αντιθέτου πρόθεσιν του νομοθέτου θελήσαντος δια το γενικού τούτου όρου να περιλάβει πάσαν κειμένην διάταξιν, είτε αύτη είναι δημοσίας τάξεως, είτε μη και ήτις στενή ερμηνεία θέλει ουσιαστικώς ματαιώσσει τον σκοπόν εις όν αποβλέπει η θέσπισις της ανωτέρω διατάξεως»*.

Την πλήρη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης αναγνώρισε από νωρίς και η νομολογία. Η απόφαση 1395/54 της ολομέλειας του ΣτΕ έκρινε ότι η εκτελεστική εξουσία έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια όχι μόνο για τους όρους που θα παραχωρήσει στα εισαγόμενα κεφάλαια εξωτερικού αλλά και ως προς την κρίση περί της σκοπιμότητας της εισαγωγής των κεφαλαίων εξωτερικού²⁸. Όπως

---

²⁷ Το ότι οι συντάκτες του άρθρου 13 του ΝΔ 687/53 απέβλεπαν στην προσέλκυση υπό την ελληνική σημαία ελληνόκτητων μόνο πλοίων, και όχι πλοίων που ανήκουν σε αλλοδαπούς, προκύπτει από την εισηγητική έκθεση του νόμου που αναφέρει για το άρθρο 13 τα εξής *«Ειδικού χαρακτήρος διατάξεις περιλαμβάνει το άρθρο 13 δια των οποίων παρέχονται αι απαραίτητοι διευκολύνσεις και εξασφαλίσεις προς ευνόησιν της υπό Ελληνικήν σημαίαν υπαγωγής πλοίων ων οι ιδιοκτήτες είναι Έλληνες και άτινα νυν ευρίσκονται υπό ξένην σημαίαν. Εις την διάταξιν ταύτην αποδίδομεν εξαίρετικήν σημασίαν δοθέντος ότι εκ τη εφαρμογής αυτής αναμένομεν εκτός των άλλων ωφελειών την βελτίωσιν του ισοζυγίου των εξωτερικών λογαριασμών της Χώρας»*.

²⁸ Ενδιαφέρουσα στο σημείο αυτό είναι η άποψη του Χρ. Σγουρίτσα στην από 29/9/54 γνωμοδότησή του (NoB 2, σελ 1112) ο οποίος υποστηρίζει ότι, ειδικά για τα πλοία, η διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης περιορίζεται μόνο στους όρους και τα προνόμια που θα παρασχεθούν, χωρίς να δύναται να αρνηθεί τη νηολόγηση του πλοίου ως κεφαλαίου εξωτερικού. Κατά τον Σγουρίτσα, αυτό προκύπτει εκ της παραγράφου 3 του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 που προβλέπει ότι ειδικά για την εισαγωγή κεφαλαίων υπό τη μορφή πλοίων δεν εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων, οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 η οποία ρυθμίζει τη διαδικασία εισαγωγής του κεφαλαίου με την υποβολή αίτησης, την παραπομπή της προς μελέτη και

χαρακτηριστικά αναφέρεται «δέον να αναγνωρισθή εις το αρμόδιον όργανον απόλυτος ελευθερία περί την κρίσιν ως προς την από πάσης εν γένει απόψεως ανάγκην αναλήψεως τοιούτων δεσμεύσεων... Η ούτω παρεχομένη εις τους ανωτέρω μνημονευομένους υπουργούς διακριτική εξουσία είναι ευρύτατη... λόγω δε της φύσεως του όλου συνταγματικώς κατοχυρωμένου θεσμού τούτου αι κατ'εφαρμογήν αυτού ενέργειαι της διοικήσεως δεν χρήζουσιν αιτιολογήσεως τινός, επιτρεπομένης και της αναιτιολογήτου ρητής ή της σιωπηράς αρνήσεως αποδοχής υποβληθείσης αιτήσεως»²⁹. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και μεταγενέστερες αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας όπως οι 4633/77 (NoB 28 σελ 1303), 188/78 (NoB 29 σελ 958) και 4070/1981 (NoB 32, σελ 187), που έκριναν ότι η εξουσία της Διοίκησης είναι ευρύτατη ενόψει του συμφέροντος της εθνική οικονομίας, ελεγχόμενη μόνο ως προ τη νομιμότητά της, και ότι συνεπώς άρνηση να περιληφθεί κάποιος όρος σε εγκριτική πράξη δεν συνιστά παράλειψη που ελέγχεται δικαστικά.

Από τις αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων αξίζει να αναφερθεί η ΕΠ 1360/90 η οποία έκρινε, επιπλέον των ανωτέρω, ότι σε περίπτωση εφαρμογής όρου υπό προϋποθέσεις (όπως ο όρος 8Δ που έθετε προϋποθέσεις για το επιτρεπτό ναυτολόγησης αλλοδαπών), η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών εκφεύγει από τον έλεγχο των δικαστηρίων και τυχόν κυρώσεις για ανεπίτρεπτη εφαρμογή υπάγονται στη δικαιοδοσία της Διοίκησης, όχι των δικαστηρίων.

Αντίστοιχα, το ΝΣΚ δέχθηκε με την γνωμοδότηση 423/80 (ΕΝΔ 8, σελ 439) ότι «η διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης είναι πλήρης εφόσον οι συνομολογούμενοι όροι αποβλέπουν είτε στην εξυπηρέτηση και διαφύλαξη της εύρυθμης λειτουργίας της επιχείρησης είτε στην εξυπηρέτηση των αναγκών και συμφερόντων της εμπορικής ναυτιλίας, της εθνικής παραγωγής και της οικονομικής προόδου της χώρας εν γένει. Ανεπίτρεπτη είναι μόνο η συνομολόγηση όρου αντικειμένου στις

γνωμοδότηση στην προβλεπόμενη ειδική επιτροπή και την έγκρισή της με απόφαση των αρμοδίων υπουργών. Η μη εφαρμογή της διάταξης αυτής στα πλοία έχει κατά τον Σγουρίτσα την έννοια ότι προκειμένης της εισαγωγής πλοίων, αυτή είναι υποχρεωτική για τη Διοίκηση. Η άποψη αυτή δεν υιοθετήθηκε στην απόφαση ΟλΣτΕ 1395/54.

²⁹ Η απόφαση όμως δέχεται ότι το ΣτΕ μπορεί να ελέγξει το νόμιμο της τυχόν τεθείσας αιτιολογίας της εκτελεστικής εξουσίας.

διατάξεις του επηυξημένης ισχύος νόμου 2687/53»³⁰.

Συνέπεια της πλήρους αυτής διακριτικής ευχέρειας είναι ότι η Διοίκηση, όχι μόνο έχει το δικαίωμα να δεχθεί να εισαγάγει στην εγκριτική πράξη ή να απορρίψει έναν αιτούμενο όρο, αλλά και ότι οι ενέργειές της δεν απαιτούν οιαδήποτε αιτιολόγηση³¹. Ετσι, η Διοίκηση κρίνει κυριαρχικά αν κάποιος όρος που ζητείται να εισαχθεί σε εγκριτική πράξη συμβάλλει στους σκοπούς του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/5, δηλαδή στην προσέλκυση ελληνόκτητων πλοίων υπό την ελληνική σημαία, χωρίς να μπορεί αυτή η κρίση να ελεγχθεί στη συνέχεια δικαστικά³² (εκτός από λόγους νομιμότητας). Παρά τις πιο πάνω παραδοχές της νομολογίας, όμως, έχουν εκδοθεί αποφάσεις τόσο των ουσιαστικών δικαστηρίων όσο και του Αρείου Πάγου, που περιορίζουν τη διακριτική αυτή ευχέρεια της Διοίκησης κρίνοντας ότι ορισμένοι όροι που εισήχθησαν σε εγκριτικές πράξεις βρίσκονταν εκτός της εξουσιοδότησης που παρέχει το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 (τέτοιες αποφάσεις παρουσιάζονται πιο κάτω κατά την εξέταση επιμέρους ζητημάτων συγκεκριμένων όρων εγκριτικών πράξεων). Οι αποφάσεις αυτές καταλήγουν στην αχρήστευση όρων που κρίθηκαν από τη Διοίκηση απαραίτητοι για την προσέλκυση πλοίων στην ελληνική σημαία, και δη εκ των υστέρων όταν έχουν ήδη υιοθετηθεί σε πολλές εγκριτικές πράξεις και εφαρμοσθεί για πολλά πλοία. Εξάλλου, η αιτιολογία ότι η Διοίκηση, αποδεχόμενη τους συγκεκριμένους όρους στις εγκριτικές πράξεις, ενήργησε δήθεν εκτός εξουσιοδότησης είναι εσφαλμένη, κατ'αρχήν λόγω της ευρύτητας της εξουσιοδότησης που παρέχεται από τις διατάξεις του άρθρου 13 ΝΔ 2687/53 όπως αυθεντικά ερμηνεύτηκε από το ΝΔ 2928/54. Πέραν αυτού, όμως, με την επίφαση του ελέγχου της εξουσιοδότησης της διοίκησης τα

---

³⁰ Για το παρεμφερές ζήτημα της δυνατότητας αύξησης του φόρου χωρητικότητας στο τέλος κάθε πενταετίας κατά το άρθρο 6 παρ. 4 του επίσης αυξημένης ισχύος Ν 27/75, η διαιτητική απόφαση 54/1988 έκρινε ότι δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο το αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αύξησης του φόρου (αύξηση της φοροδοτικής ικανότητας) διότι η αύξηση αυτή γίνεται με βάση διάταξη αυξημένης τυπικής ισχύος και η σχετική με αυτήν κρίση είναι κυριαρχική.

³¹ Λέκκας, όπου πιο πάνω σελ 987.

³² Ο Ι. Περράκης αναφέρεται στην παρ. 10 σχολίων του επί της ΠΠΠ 3123/67 (NoB 16, σελ 113) στην «παντοδυναμία της Διοικήσεως», ενώ όπως αναφέρει ο Π. Δαγτόγλου στην από 24.1.1989 γνωμοδότησή του «Ζητήματα συνταγματικότητας της άνισης προς τους ημεδαπούς αμοιβής αλλοδαπών ναυτικών» (Π. Δαγτόγλου, Γνωμοδοτήσεις, εκδόσεις Σάκκουλα 1999, σελ 150) «Δεν εμπίπτει στην εξουσία του δικαστή να εξειδικεύει και συγκεκριμενοποιεί το συμφέρον της εθνικής οικονομίας. Το έργο αυτό αποτελεί κατεξοχήν αρμοδιότητα της σύγχρονης νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας. Μόνο οι «πολιτικές εξουσίες» έχουν τη γενική εποπτεία της εθνικής οικονομίας που επιτρέπει μια τέτοια κρίση εν όψει και των μακροπροθέσμων κριτηρίων».

δικαστήρια ουσιαστικά παρασύρονται στον ανεπίτρεπτο έλεγχο της άσκησης της οικονομικής και ναυτιλιακής πολιτικής της χώρας. Πραγματική υπέρβαση εξουσιοδότησης θα υπήρχε αν η Διοίκηση νηολογούσε αεροσκάφος με τις διατάξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 αφού αυτό αναφέρεται ξεκάθαρα μόνο σε πλοία και συνεπώς θα υπήρχε πρόδηλη υπέρβαση εξουσιοδότησης³³, όχι, όμως, όταν κρίνεται συγκεκριμένος όρος εγκριτικής πράξης εκτός της εξουσιοδότησης του άρθρου 13 ενώ η εξουσιοδότηση αυτή παρέχεται με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο κατά παρέκκλιση ακόμα και διατάξεων δημοσίας τάξης.

Κατά την άσκηση της ως άνω διακριτικής της ευχέρειας η Διοίκηση έχει επεξεργαστεί και εισαγάγει διάφορους όρους στις εγκριτικές πράξεις νηολόγησης κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53. Ενδεικτικό της μεταβλητότητας των όρων αυτών είναι ότι μια εγκριτική πράξη του 1958 περιέχει 21 όρους που καταλαμβάνουν 4 σελίδες, ενώ μια εγκριτική πράξη του 2012 περιέχει 26 όρους που καταλαμβάνουν 9 σελίδες. Η θεματολογία των όρων σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εγκριτικές πράξεις (2012) έχει ως εξής :

1. Μετανηολόγηση, ελεύθερη πώληση, διαγραφή.
2. Ελεύθερη διάθεση συναλλάγματος (εκτός αν το πλοίο αποκτήθηκε με κρατικό συνάλλαγμα ή δραχμές).
3. Ελεύθερη διαχείριση εσόδων/κερδών.
4. + 5 Απαλλαγή από επίταξη εκτός από σύρραξη Μεγάλων Δυνάμεων
6. Ελεύθερη ασφάλιση.
7. Απαγόρευση κατάσχεσης από Δημόσιο (εκτός από οφειλές του ιδίου του πλοίου).
8. Σύνθεση πληρώματος.
9. Απαλλαγή τελών χαρτοσήμου για τις αποδείξεις εισπραχίας εισφορών υπέρ των ασφαλιστικών ιδρυμάτων Εμπορικού Ναυτικού.
10. Έλεγχος προδιαγραφών από αναγνωρισμένους Νηογνώμονες.
11. Καταμετρήσεις πλοίου από τους Νηογνώμονες.
12. Φορολογία πλοίου.
13. Απαλλαγή από φορολογία εισοδήματος για πλοιοκτήτες/μετόχους κλπ.

---

³³ Κατά την ΣτΕ 4633/77 (ΝοΒ 28, σελ 1303) η κρίση της Διοίκησης δεν υπόκειται σε ακυρωτικό έλεγχο παρά μόνο για **πρόδηλη** υπέρβαση της ευρύτατης διακριτικής της ευχέρειας ή πλάνης περί τα πράγματα.

14. Απαλλαγή από τον φόρο μεταβίβασης και χαρτοσήμου σε περίπτωση μεταβίβασης ή εισφοράς.
15. Απαλλαγή από τέλη χαρτοσήμου, εισφοράς και φόρου πάσης σύμβασης ή πράξης για την υπαγωγή του πλοίου στην ελληνική σημαία και την υπογραφή υποθήκης, ίδρυσης εταιρίας κλπ (άρθρο 5 ΝΔ 4419/1964).
16. + 17 Ειδική Ναυτική Επιχείρηση.
18. Ευθύνη εισφορών ΙΚΑ για μισθωτούς επισκευαστή φέρει ο επισκευαστής (όχι ο πλοιοκτήτης).
19. Προτιμώμενες υποθήκες, προτίμησή τους από τα προνόμια (εκτός αυτών της ΔΣ Βρυξελλών και εφόσον αναγνωρίζονται από το ελληνικό δίκαιο).
20. Δυνατότητα εκχώρησης δικαιωμάτων πλοιοκτήτη εκ του ΝΔ 2687/53 υπέρ ενυποθήκου δανειστού.
21. Διαιτησία για διαφορές με το Δημόσιο.
22. Τροποποίηση μόνο με τη συναίνεση των δανειστών και δυνατότητα επέκτασης τυχόν ευνοϊκότερων όρων που παραχωρούνται σε άλλο πλοίο.
23. Περιορισμοί σε περίπτωση χρηματοδότησης από την ελληνική αγορά (ημεδαποί Οργανισμοί ή Τράπεζες).
24. Ισχύς της εγκριτικής πράξης σε περίπτωση μεταβίβασης του πλοίου σε άλλο ημεδαπό ή αλλοδαπό νομικό πρόσωπο που καλύπτει κατά πλειοψηφία Ελληνικά συμφέροντα, δυνατότητα της Διοίκησης να διαγράψει το πλοίο αν κατά την ελεύθερη κρίση της η πλοιοκτήτρια εταιρία δεν καλύπτει πλέον κατά πλειοψηφία τουλάχιστον Ελληνικά συμφέροντα.
25. Απαλλαγές από ΦΠΑ (άρθρο 27 Ν 2859/2000).
26. Δυνατότητα περιέλευσης των μετοχών της πλοιοκτήτριας σε εταιρία χαρτοφυλακίου για την εισαγωγή τους σε χρηματιστήριο.

Στη συνέχεια εξετάζονται ζητήματα που προέκυψαν κατά την ερμηνεία συγκεκριμένων όρων των εγκριτικών πράξεων από τα δικαστήρια.

VII. Φορολογικά θέματα

Δύο είναι τα κύρια ζητήματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον όσον αφορά τις φορολογικές ρυθμίσεις.

A. Σύγκρουση μεταξύ του Ν 27/75 και των εγκριτικών πράξεων που είχαν εκδοθεί πριν την έναρξη της ισχύος του

Το άρθρο 107 του Συντάγματος 1975 αναγνώρισε την αυξημένη τυπική ισχύ του ΝΔ 2687/53 και προσέδωσε την ίδια ακριβώς αυξημένη ισχύ στα Κεφάλαια Α' έως και Δ' του Τμήματος Α' του Ν 27/75 περί φορολογίας πλοίων. Το άρθρο 10 του νόμου αυτού επέβαλε έκτακτη εισφορά στα πλοία που είχαν νηολογηθεί υπό την ελληνική σημαία πριν την έναρξη ισχύος του για την κάλυψη της δαπάνης των παρεχομένων υπηρεσιών στην εμπορική ναυτιλία. Προέκυψε συνεπώς ζήτημα αν η έκτακτη αυτή εισφορά καταλάμβανε και τα πλοία που είχαν νηολογηθεί με εγκριτικές πράξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 οι οποίες είχαν εκδοθεί πριν την έναρξη ισχύος του Ν 27/75, ο όρος 12 των οποίων προέβλεπε τα εξής :

«Ως προς την φορολογίαν του πλοίου θα εφαρμόζονται καθ'όλην την διάρκειαν της παραμονής του υπό Ελληνική σημαίαν, αι οικείαι διατάξεις του Ν 1880/51 περί φορολογίας πλοίων ως ούτος ισχύει σήμερα, τροποποιηθείς και συμπληρωθείς μεταγενεστέρως δια των ΝΔ 3415/1955, 4094/60, 4419/64, ΑΝ 465/86 και ΝΔ 509/1970. Πάσα τυχόν δια μεταγενεστέρου νόμου αύξησις της υπό των ανωτέρω διατάξεων προβλεπομένης φορολογίας δεν θα έχει εφαρμογήν δια το εν λόγω πλοίον, πάσα όμως μείωσις αυτής θα ισχύει και δια τούτο»

Δεδομένου ότι η έκτακτη αυτή εισφορά αποτελούσε στην ουσία φόρο, αφού δεν είχε κάποιον ειδικό ανταποδοτικό χαρακτήρα, αμφισβητήθηκε αν ο Ν 27/75 μπορούσε να επιβαρύνει το παγιωμένο φορολογικό καθεστώς των πλοίων που είχαν νηολογηθεί με εγκριτικές πράξεις πριν την έναρξη της ισχύος του. Τέθηκε δηλαδή θέμα σύγκρουσης ανάμεσα σε δύο νομοθετήματα της ίδιας αυξημένης τυπικής ισχύος (το Ν 27/75 και τις προ της έναρξης ισχύος του εκδοθείσες εγκριτικές πράξεις νηολόγησης κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53). Υποστηρίχθηκε ότι τέτοια δυσμενής τροποποίηση ήταν αδύνατη για τους ακόλουθους λόγους³⁴:

α) Το ίδιο το Σύνταγμα στην παράγραφο 2 του άρθρου 107 επιφυλάσσει προνομιακή μεταχείριση

---

³⁴ Πρ.Δαγτόγλου, γνωμοδότηση , Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας 1986, σελ 235 επ.

στα πλοία που είχαν νηολογηθεί ως κεφάλαια εξωτερικού μεταξύ 21.4.67 και 23.7.74 εξαιρώντας τα από την αναθεώρηση ή λύση των σχετικών εγκριτικών πράξεων.

β) Δεν μπορεί να εφαρμοστεί κανένας από τους κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση κανόνων δικαίου, ήτοι *lex superior derogat legi inferiori* (αφού πρόκειται για νομοθετήματα της αυτής ανώτερης τυπικής ισχύος) ούτε *lex posterior derogat legi priori* (αφού η αυξημένη τυπική ισχύς αμφοτέρων των συγκρουομένων νομοθετημάτων συμπίπτει χρονικά προερχόμενη από το ίδιο το άρθρο 107 Σ). Αντιθέτως, όπως παρατηρεί ο Δαγτόγλου, «ο κανόνας *lex specialis derogat legi generali* οδηγεί στην υπεροχή των ήδη υφισταμένων εγκριτικών πράξεων».

Παρά ταύτα, το ΣτΕ έκρινε με την απόφασή του 2876/85 συνταγματική την επιβολή έκτακτης εισφοράς στα πλοία που είχαν νηολογηθεί με εγκριτικές πράξεις πριν την έναρξη ισχύος του Ν 27/75 στηριζόμενο στην εισηγητική έκθεση του Ν 27/75 η οποία προέβλεπε πως η έκτακτη αυτή εισφορά αφορά και τα πλοία που είχαν νηολογηθεί πριν την έναρξη ισχύος του νόμου με εγκριτικές πράξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 καθώς και με την επιφανειακή αιτιολογία ότι, δεδομένης της ίδιας τυπικής ισχύος του Ν 27/75 και των εγκριτικών πράξεων «δεν μπορεί να γίνει λόγος περί ανισχύρου της επιβαλλούσης την ρηθείσα φορολογία του άρθρου 10 του Ν 27/75 ως προσκρούσης εις τα αυξημένας τυπικής ισχύος διατάξεις του ΝΔ 2687/53 και τας κατ'εφαρμογήν αυτού εκδοθείσας διοικητικές πράξεις».

Όπως έχει, όμως, κριθεί με την απόφαση ΟλΣτΕ 292/1984 «κάθε διάταξη του συντάγματος εφαρμόζεται υποχρεωτικώς ως προς το αντικείμενο στο οποίο αναφέρεται έστω και αν επί διατάξεως που αφορά ορισμένο ειδικό θέμα η σχετική ρύθμιση δεν συμβιβάζεται με άλλες συναφείς διατάξεις ή γενικές αρχές του ίδιου συντάγματος. ...Εν όψει της τυπικής νομικής ισοδυναμίας όλων των διατάξεων οι οποίες περιλαμβάνονται στο σύνταγμα που ψηφίσθηκε από την Ε' Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων και που αποτελεί το ισχύον σύνταγμα του έτους 1975 δεν μπορεί να υπάρξει διάταξη του συντάγματος αυτού που να είναι άκυρη ή ανίσχυρη λόγω αντιθέσεώς της προς άλλες διατάξεις ή αρχές

του ιδίου συντάγματος». Κατ'αναλογία, μεταξύ διατάξεων της ίδιας αυξημένης τυπικής ισχύος (ακόμα και αν δεν είναι συντακτικής φύσης) θα έπρεπε να εξακολουθήσουν να ισχύουν αυτές που αναφέρονται σε ειδικότερο ζήτημα έστω και αν αποκλίνουν από γενικότερες ρυθμίσεις. Αξίζει μάλιστα να αναφερθεί και η γνωμοδότηση 756/88 του Νομικού Συμβούλου ΥΕΝ κατά την οποία «η αυξημένη τυπική ισχύς του Ν 27/75 δεν σημαίνει τίποτα άλλο παρά μόνο ότι οι διατάξεις αυτές αποκτούν αυξημένη τυπική ισχύ όπως το ΝΔ 2687/53 και δεν μπορούν ως εκ τούτου να τροποποιηθούν δι' απλού νόμου, όχι δε ότι οι διατάξεις αυτές υπερισχύουν ή τροποποιούν τις διατάξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 των οποίων η διατήρηση και η αυξημένη τυπική ισχύς προβλέπεται ρητώς από το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 107 του Συντάγματος. Σκοπός δηλαδή του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 107 Σ είναι η κατοχύρωση των πλοιοκτητών από μελλοντικές φορολογικές μεταβολές (εκτός των πλαισίων του Ν 27/75) ανεξάρτητα από την υπαγωγή των πλοίων τους στις διατάξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 και όχι ο περιορισμός της διακεκριμένης εξουσίας που έχει η Διοίκηση να περιλαμβάνει στις εγκριτικές πράξεις νηολόγησης πλοίων κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 οιοσδήποτε όρους εξυπηρετικούς του σκοπού του άρθρου αυτού κρίνει σκόπιμους».

Η πιο πάνω θέση που έλαβε το ΣτΕ στο ζήτημα της σύγκρουσης των διατάξεων του Ν 27/75 με τις διατάξεις εγκριτικών πράξεων νηολόγησης κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 που δημοσιεύτηκαν πριν την έναρξη ισχύος του αποτελεί ένα σημαντικό πλήγμα στην εμπιστοσύνη με την οποία περιέβαλε η ναυτιλιακή κοινότητα την υπεροχή του ΝΔ 2687/53 και των εκτελεστικών αυτού διοικητικών πράξεων και ιδίως στη δυνατότητα να τροποποιείται το περιεχόμενό τους (έστω και με νόμο αυξημένης ισχύος) χωρίς, όμως, τη συναίνεση του πλοιοκτήτη.

Β. Επιβολή εκτάκτων εισφορών

Με την απόφαση Ε 15451/1985 του Υπουργού Οικονομικών που κυρώθηκε με τον Ν 1579/85 επιβλήθηκε έκτακτη εφάπαξ εισφορά στο συνολικό ποσό φόρου και εισφοράς που προκύπτει

σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 27/75, για την σταθεροποίηση της οικονομίας στο πλαίσιο του αναπτυξιακού προγράμματος και τη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών. Πλοιοκτήτριες εταιρείες που είχαν νηολογήσει πλοία υπό την ελληνική σημαία κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 τόσο πριν όσο και μετά την ψήφιση του Ν 27/75 προσέφυγαν σε διαιτησία σύμφωνα με τους όρους των εγκριτικών πράξεων ζητώντας την αναγνώριση της ανυπαρξίας υποχρέωση καταβολής της έκτακτης αυτής εισφοράς ως αντίθετης με της διατάξεις του Ν 27/75. Το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ορθά με την απόφασή του 54/1988 ότι η έκτακτη αυτή εισφορά αποτελούσε φορολογική επιβάρυνση, αφού υπολογιζόταν με ποσοστό 10% στο συνολικό ποσό φόρου και εισφοράς που προέκυπτε με βάση τις διατάξεις του Ν 27/75 η οποία προσκρούει στις ανωτέρας τυπικής ισχύος διατάξεις του Ν 27/75. Αξίζει να σημειωθεί ότι ουδείς από τους τρεις διαιτητές αμφισβήτησε την αυξημένη τυπική ισχύ των εγκριτικών πράξεων έναντι της κοινής νομοθεσίας και αντικείμενο της διαιτητικής απόφασης αποτέλεσε (μεταξύ άλλων) το αν η έκτακτη εισφορά που επιβλήθηκε έχει το χαρακτήρα (ανεπίτρεπτου) φόρου εισοδήματος ή έκτακτης εφάπαξ οικονομικής επιβάρυνσης.

VIII. Ναυτεργατικά θέματα

Λόγω της ναυτιλιακής κρίσης του 1980 αλλά και της δυσκολίας ανεύρεσης Ελλήνων ναυτικών τροποποιήθηκε το 1987 ο όρος 8 των εγκριτικών πράξεων ώστε να επιτρέπεται, υπό προϋποθέσεις, η ναυτολόγηση αλλοδαπών σε πλοία νηολογημένα με εγκριτικές πράξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 με αποδοχές, κατά παρέκκλιση κάθε αντίθετης διάταξης Ελληνικών νόμων ή συλλογικών συμβάσεων, προβλεπόμενες από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας του τόπου προέλευσής τους ή από συμφωνίες που συνάπτονται από ελληνικές επαγγελματικές οργανώσεις πλοιοκτητών ή ακόμα και μεμονωμένων πλοιοκτητών με τη συνδικαλιστική οργάνωση της χώρας του αλλοδαπού

ναυτικού.

Πολύ σύντομα μετά την υιοθέτηση αυτού του όρου αλλοδαποί ναυτικοί διεκδίκησαν ενώπιον των δικαστηρίων του Πειραιώς πλήρεις μισθούς με βάση της ελληνικές συλλογικές συμβάσεις με τον ισχυρισμό ότι ο ως άνω όρος 8Ε. 1 των εγκριτικών πράξεων αντιτίθεται στο άρθρο 22 του Συντάγματος που προβλέπει ίση αμοιβή για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία. Στις αποφάσεις που εκδόθηκαν αναγνωρίστηκε η αυξημένη τυπική ισχύς του ΝΔ 2687/53 και των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων εγκριτικών πράξεων και κρίθηκε ότι η εν λόγω ρύθμιση κατισχύει, ως ειδική, των αντίθετων γενικών διατάξεων, ακόμα και εκείνης του άρθρου 22 παρ. 1 εδ β' του Συντάγματος για την ισότητα των αμοιβών των εργαζομένων³⁵. Για το συγκεκριμένο μάλιστα ζήτημα ο Π. Δαγτόγλου υποστήριξε ότι *«οι εφάπαξ εκδιδόμενοι νόμοι είναι υπέρτεροι των νόμων αλλά υποδεέστεροι του Συντάγματος, με εξαίρεση τις συνταγματικές διατάξεις από τις οποίες παρεκκλίνουν κατά ρητή συνταγματική πρόβλεψη ή λόγω αυτού του ίδιου του αντικειμένου τους. Τέτοιες διατάξεις είναι αυτές που κατοχυρώνουν την ισότητα εν γένει αφού στη φύση των εφάπαξ εκδιδόμενων νόμων και των σ'αυτούς στηριζόμενων εγκριτικών πράξεων είναι να παρέχουν ειδική και επομένως άνιση προστασία»*. Κατά τον Δαγτόγλου η απόκλιση από την αρχή της ισότητας που προβλέπουν οι εγκριτικές πράξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 δεν αποτελούν εξαίρεση από το Σύνταγμα αλλά εκτέλεσή του³⁶.

Αλλοδαποί ναυτικοί, όμως, που είχαν ναυτολογηθεί πριν τη δημοσίευση των εγκριτικών πράξεων, αμφισβήτησαν τη δυνατότητα αναδρομικής εφαρμογής τους, ισχυριζόμενοι ότι ο σχετικός όρος 8 Ε δεν τους καταλαμβάνει. Στο σημείο αυτό η νομολογία του Εφετείου Πειραιώς διεσπάσθη. Ορισμένες αποφάσεις έκριναν ότι ο συγκεκριμένος όρος δεν καταλαμβάνει καθόλου τους

---

³⁵ ΕΠ 493/90, ΕΠ 1182/90, ΕΠ 1213/90, ΕΠ 1360/90, ΕΠ 1491/90.

³⁶ Γνωμοδότηση της 24.1.1989 «Ζητήματα συνταγματικότητας της άνισης προς τους ημεδαπούς αμοιβής αλλοδαπών ναυτικών» (Π. Δαγτόγλου, Γνωμοδοτήσεις, εκδόσεις Σάκκουλα 1999, σελ 148), όπου αναφέρει χαρακτηριστικά *«όπως η ειδική διάταξη του άρθρου 22 παρ. 1 υποπαρ. 2 του Συντάγματος αποτελεί εξαίρεση από τη γενική διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 κατά το ότι ισχύει όχι μόνο για τους Έλληνες αλλά και για τους αλλοδαπούς, έτσι και το άρθρο 107 παρ. 1 υποπαρ. 1 επικυρώνει την επάνοδο στον γενικό κανόνα της ισχύος της αρχής της ισότητας μόνο για τους ημεδαπούς και του επιτρεπτού της διαφοροποίησης εις βάρος των αλλοδαπών»*.

αλλοδαπούς ναυτικούς που ναυτολογήθηκαν πριν τη δημοσίευση των εγκριτικών πράξεων, επιδικάζοντάς τους πλήρεις αποδοχές με βάση της ελληνικές συλλογικές συμβάσεις, με την αιτιολογία ότι η διάταξη του άρθρου 13 παρ 1 του ΝΔ 2687/53 δεν παρέχει τη δυνατότητα αναδρομικής ρύθμισης των θεμάτων της εξουσιοδότησης παρά το ότι την αναδρομικότητα αυτή προέβλεπαν οι ίδιες οι εγκριτικές πράξεις (ΕΠ 493/1990, ΕΠ 1182/1990). Άλλες αποφάσεις έκριναν ότι ο όρος αυτός τυγχάνει μερικής αναδρομικής εφαρμογής για το διάστημα από τη δημοσίευση των εγκριτικών πράξεων και επέκεινα, ενώ για το προηγούμενο διάστημα (από τη ναυτολόγηση έως τη δημοσίευση) έπρεπε να ισχύσουν οι αποδοχές των ελληνικών συλλογικών συμβάσεων (ΕΠ 1213/90).

Ο Αρειος Πάγος έκρινε με την απόφασή του 1167/91 με πλειοψηφία 3/5 ότι η κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 εξουσιοδότηση προς έκδοση εγκριτικών πράξεων περιλαμβάνει την εξουσία υπαγωγής στους όρους της και των απασχολουμένων πριν τη δημοσίευσή τους στο πλοίο αλλοδαπών ναυτικών αλλά μόνο για το από τη δημοσίευσή τους και μετά χρονικό διάστημα και παρέπεμψε το ζήτημα στην ολομέλεια. Η ολομέλεια με την απόφαση 22/1994 επικύρωσε την 1167/91 με την αιτιολογία ότι *«κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου οι εκδιδόμενες με βάση νομοθετική εξουσιοδότηση διοικητικές πράξεις, είτε ατομικές είτε κανονιστικές, δεν μπορούν να έχουν αναδρομική ισχύ, παρά μόνο όταν τούτο ειδικά προβλέπεται από την εξουσιοδοτική διάταξη, προϋπόθεση που δεν συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση, αφού δεν διαλαμβάνεται στις προαναφερθείσες διατάξεις του ΝΔ 2687/53»*. Κατά την άποψη μειοψηφίας 16 δικαστών, όμως, *«η παρεχόμενη από το άρθρο 12 ΝΔ 2687/53 εξουσιοδότηση περιλαμβάνει και τη δυνατότητα της Διοίκησης να καθορίσει με την εγκριτική της πράξη οποιοδήποτε όρο εφόσον αυτός εξυπηρετεί τον επιδιωκόμενο σκοπό, τουτέστι την υπαγωγή υπό ελληνική ιδιοκτησία εμπορικών πλοίων υπό ελληνική σημαία, επομένως στην ευρύτητα μιας τέτοιας εξουσιοδότησης, που δεν εμπίπτει στους σχετικούς συνταγματικούς περιορισμούς της εξειδίκευσης, λόγω της επαυξημένης ισχύος των εν λόγω διατάξεων, περιλαμβάνεται και η δυνατότητα να ορίζεται με την εγκριτική πράξη, ότι η καθορισμένη μ'αυτήν*

ρύθμιση των αποδοχών των ναυτολογημένων αλλοδαπών πληρωμάτων επεκτείνεται και στο πριν από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως χρονικό διάστημα, εφόσον η νηολόγηση του πλοίου υπό Ελληνική σημαία προηγήθηκε αυτής. Τούτο διότι με τον όρο αυτό διευκολύνεται και επιταχύνεται η επιδιωκόμενη νηολόγηση του πλοίου με τις εντεύθεν ευεργετικές επιπτώσεις στην εθνική οικονομία οι οποίες θα παρεμποδίζονταν κατά το χρονικό διάστημα από την υποβολή της σχετικής αίτησης [νηολόγησης] μέχρι της δημοσίευσής της εγκριτικής αποφάσεως»³⁷.

Η ανωτέρω απόφαση της ολομέλειας του Αρείου Πάγου είναι σαφώς άτολμη αλλά και αντιφατική με την ευρύτητα εξουσιοδότησης που το ΣτΕ και ο Αρειος Πάγος αναγνωρίζουν ότι παρέχει το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 στην έκδοση των εγκριτικών πράξεων. Αλλωστε σύμφωνα με το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 όπως αυθεντικά ερμηνεύτηκε από το ΝΔ 2928/54, κατά την έκδοση των εγκριτικών πράξεων επιτρέπεται η παρέκκλιση από κάθε διάταξη νόμου ακόμα και δημοσίας τάξεως, ώστε να αποτελεί και σφάλμα λογικής να γίνεται δεκτή τέτοια παρέκκλιση από διατάξεις δημόσιας τάξης αλλά όχι από τη γενική αρχή του διοικητικού δικαίου που επικαλείται η ΟΛΑΠ 22/1994. Όλες οι εγκριτικές πράξεις προβλέπουν με τυποποιημένο κείμενο από το 1954 έως και σήμερα ότι θα ισχύουν από τη νηολόγηση του πλοίου υπό την ελληνική σημαία και καθ'όλη τη διάρκειά της. Προκύπτει συνεπώς με σαφήνεια η βούληση αλλά και η ανάγκη της αναδρομικής τους εφαρμογής για το διάστημα έως τη δημοσίευσή τους στο ΦΕΚ, δεδομένου ότι από την έγκριση της έκδοσης της εγκριτικής πράξης και της νηολόγησης του πλοίου (που γίνεται με σήμα του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας) μεσολαβεί οπωσδήποτε ένα χρονικό διάστημα μέχρι τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άλλο παράδειγμα άτολμης προσέγγισης του θεσμού από τον Αρειο Πάγο στο χώρο των εργατικών υποθέσεων είναι η απόφαση 1061/1983. Η υπόθεση αφορούσε τον όρο 8 των εγκριτικών πράξεων όπως ίσχυε το 1981 που επέτρεπε, κατ'εξάιρεση, τη ναυτολόγηση Ελλήνα ναυτικού χωρίς να έχει τα

---

³⁷ Ομοια και η ΟΛΑΠ 11/95 που επικύρωσε την ΑΠ 1147/93 με την ίδια αιτιολογία, με μειοψηφία 12 μελών.

προβλεπόμενα από τις οικείες διατάξεις προσόντα για τη συγκεκριμένη οργανική θέση για την οποία ναυτολογήθηκε, εφόσον η Λιμενική ή Προξενική αρχή διαπίστωνε ότι είναι δύσκολη η γρήγορη εξεύρεση κατάλληλων και ικανών Ελλήνων ναυτικών, ή οι Έλληνες που είχαν τα προσόντα ζητούσαν όρους διαφορετικούς από αυτούς που καθορίζονταν από τις ελληνικές διατάξεις, ιδιαίτερα σε σχέση με το μισθολόγιο. Ο όρος 8 Γ προέβλεπε ότι οι Έλληνες που είχαν ναυτολογηθεί αντικανονικά (χωρίς, δηλαδή, να διαθέτουν τα προβλεπόμενα προσόντα) έπρεπε να αντικατασταθούν υποχρεωτικά από προσοντούχους με τον κατάπλου του πλοίου σε Ελληνικό λιμένα ή λιμένα της Μεσογείου και ότι *«η απόλυση όσων έχουν ναυτολογηθεί αντικανονικά λόγω αντικαταστάσεώς τους με προσοντούχους Έλληνες ναυτικούς, δεν αποτελεί καταγγελία της συμβάσεως από τον Πλοίαρχο, οι δεν ναυτικοί που απολύονται για τον λόγο αυτό δικαιούνται μόνο έξοδα παλινοστήσεως»*. Ο Αρειος Πάγος, έκρινε με την πιο πάνω απόφασή του ότι το τμήμα της διάταξης που επέτρεπε την ναυτολόγηση ναυτικών χωρίς να έχουν τα απαραίτητα προσόντα κείται εντός της εξουσιοδότησης του ΝΔ 2687/53, αλλά ότι το τμήμα που αποστερούσε από τον κατ'εξάίρεση ναυτολογηθέντα μη προσοντούχο ναυτικό την αποζημίωση απόλυσης λόγω της υποχρεωτικής αντικατάστασής του από προσοντούχο ήταν εκτός της εξουσιοδότησης του νόμου. Συγκεκριμένα κρίθηκε ότι στους σκοπούς του ΝΔ 2687/53 δεν περιλαμβάνεται και ο περιορισμός των νομίμων δικαιωμάτων από τη σύμβαση εργασίας απασχολούμενων στο πλοίο. Είναι, βέβαια, προφανές ότι σκοπός του ΝΔ 2687/53 δεν είναι η περικοπή εργασιακών δικαιωμάτων. Σκοπός είναι η προσέλκυση και διευκόλυνση για την παραμονή στην ελληνική σημαία πλοίων που ανήκουν σε Έλληνες και για την επίτευξη του σκοπού αυτού το ΝΔ επιτρέπει την παρέκκλιση από κάθε διάταξη νόμου ακόμα και δημοσίας τάξεως. Στα πλαίσια αυτά παρασχέθηκε από τη Διοίκηση με τον όρο 8Γ των εγκριτικών πράξεων μια διευκόλυνση σε μια εποχή κατά την οποία δεν βρίσκονταν εύκολα και γρήγορα προσοντούχοι Έλληνες ναυτικοί (προφανώς λόγω μείωσης του ενδιαφέροντος των Ελλήνων για τη ναυτική εργασία) η οποία, όμως, αχρηστεύθηκε από τον Αρειο Πάγο με την ανωτέρω κρίση του.

IX. Υποθήκες – Ναυτικά προνόμια

Οι εγκριτικές πράξεις προέβλεψαν από τις πρώτες εκδόσεις τους προνομιακό καθεστώς για τους ενυπόθηκους δανειστές των πλοίων. Ετσι, αρχικά ο όρος 18 (και από τις αρχές τη δεκαετίας 1960, ο όρος 19) προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα παροχής προτιμώμενης υποθήκης κατά τον τύπο του κράτους κατάρτισής της, το δικαίωμα αναγκαστικής εκτέλεσης άνευ οιασδήποτε δικαστικής μεσολάβησης, περιλαμβανομένης της δυνατότητας ανάληψης της διαχείρισης του πλοίου και της ιδιωτικής πώλησης, χωρίς δημόσιο πλειστηριασμό και χωρίς οιαδήποτε από τις διατυπώσεις που αναφέρονται στην ελληνική νομοθεσία. Ήταν φυσικό να παρέχονται με τις εγκριτικές πράξεις τέτοιες εξουσίες υπέρ των ενυπόθηκων δανειστών αφού κύριος σκοπός του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 ήταν το 1953 η αύξηση της ναυτιλιακής πίστης και η παροχή εξασφαλίσεων στις ξένες τράπεζες (αμερικανικές κυρίως) οι οποίες ήταν οι μόνες μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο που θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν την ελληνική ναυτιλία³⁸. Παρά ταύτα ο σχετικός όρος για τις εξουσίες των ενυπόθηκων δανειστών προέβλεπε ήδη πριν το 1958 ότι *«αι προτιμώμεναι υποθήκαι προηγούνται παντός ναυτικού ή οιοσδήποτε άλλου προνομίου κατά παρέκκλισιν των διατάξεων του άρθρου 239 του Εμπορικού Νόμου ή οιασδήποτε άλλη κειμένης διατάξεως της Ελληνικής Νομοθεσίας ή μελλούσης να τεθεί εν ισχύει πλην των προνομίων εκείνων άτινα προβλέπονται και αναγνωρίζονται υπό της Διεθνούς Συμβάσεως των Βρυξελλών του έτους 1926 POUR L'UNIFICATION DE CERTAINES REGLES RELATIVE AUX PRIVILEGES ET HYPOTHEQUES MARITIMES»*³⁹. Ο όρος αυτός (ο οποίος μετά την ψήφιση του ΚΙΝΔ και του νόμου περί προτιμωμένης υποθήκης έκανε αναφορά στο άρθρο 205 ΚΙΝΔ και τον Ν 3899/58, αντί για το άρθρο 239 του Εμπορικού Νόμου) φαίνεται να περιορίζει την παρεχόμενη προστασία ενυπόθηκων δανειστών (δηλ κυρίως των τραπεζών) αφού προτάσσει των υποθηκών τα ναυτικά προνόμια της πάνω διεθνούς σύμβασης

³⁸ Αλλωστε το ερμηνευτικό ΝΔ 2928/54 έκανε ρητή αναφορά στο εδάφιο (δ) για την προνομιακή ικανοποίηση των ενυπόθηκων δανειστών, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας πώλησης του πλοίου άνευ πλειστηριασμού.

³⁹ Από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 ο όρος αυτός κάνει αναφορά στα προνόμια συγκεκριμένα του άρθρου 2 της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926.

την οποία μάλιστα ουδέποτε επικύρωσε η Ελλάδα. Προέκυψε, συνεπώς, αμφιβολία για τον σκοπό και την ερμηνεία του συγκεκριμένου όρου δεδομένου ότι τα προνόμια της ως άνω διεθνούς σύμβασης διαφοροποιούνται ελαφρώς από τις τέσσερις κατηγορίες προνομίων του άρθρου 205 ΚΙΝΔ ενώ προβλέπεται και πέμπτη κατηγορία προνομίων (που δεν την προβλέπει ο ΚΙΝΔ) για απαιτήσεις από συμβάσεις που συνάπτει ο Πλοίαρχος μακριά από το λιμένα νηολόγησης οι οποίες ήταν αναγκαίες για την προστασία του πλοίου και τη συνέχιση του ταξιδιού⁴⁰. Ειδικότερα, ετέθησαν τα εξής ερωτήματα : **(α)** ποια είναι η τύχη των κατηγοριών προνομίων που προβλέπονται στον ΚΙΝΔ αλλά δεν προβλέπονται στη ΔΣ των Βρυξελλών (πχ απαιτήσεις NAT) και **(β)** ποια είναι η τύχη των προνομίων που προβλέπονται στη ΔΣ των Βρυξελλών αλλά όχι στον ΚΙΝΔ (πχ απαιτήσεις από συμβάσεις του Πλοίαρχου) ;

Επί του πρώτου αυτού ερωτήματος η νομολογία έλαβε τη θέση, στηριζόμενη στο γράμμα του σχετικού όρου των εγκριτικών πράξεων, ότι προνόμια του ΚΙΝΔ (εν προκειμένω απαιτήσεις NAT) που δεν περιλαμβάνονται στη ΔΣ των Βρυξελλών έπονται της υποθήκης (ΠΠΠ 3123/67⁴¹ που επικυρώθηκε με την ΕΠ 2655/68, ΝοΒ 17, σελ 310)⁴².

Η ίδια απόφαση ΠΠΠ 3123/67 έκρινε επίσης ως προς το δεύτερο ερώτημα ότι η προτιμώμενη υποθήκη έπεται μόνον των ναυτικών προνομίων τα οποία προβλέπονται και στο άρθρο 205 του ΚΙΝΔ και στο άρθρο 2 της ΔΣ των Βρυξελλών⁴³. Με αφορμή άλλη υπόθεση το ζήτημα ετέθη στον Αρειο Πάγο ο οποίος με την απόφασή του 18/1982 δέχθηκε με πλειοψηφία 3/5 την πιο πάνω άποψη

---

⁴⁰ Ο Ι.Περράκης πιθανολογεί ότι η αναφορά στα προνόμια της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926 έγινε διότι ήταν αυτά γνωστά και δεν θα ήταν δυνατόν να αυξηθούν με οιαδήποτε μονομερή ενέργεια κάποιου κράτους (ΝοΒ τόμος 16, σελ 113, σχόλια στην απόφαση ΠΠΠ 3123/1967).

⁴¹ Λίγο μετά την έκδοση της απόφασης αυτής προβλέφθηκε ειδικά με το άρθρο 1 παρ. 20 του ΝΔ 87/69 η απαλλαγή από προνόμιο απαιτήσεων του NAT όσον αφορά πλοία του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 (βλ και άρθρο 86 παρ 9 του ΠΔ 913/78 για τη κωδικοποίηση διατάξεων NAT).

⁴² Όσον αφορά απαιτήσεις του Δημοσίου για φόρους κατά τον Ν 27/1975 η νομολογία φαίνεται διχασμένη. Κατά μια άποψη, φόροι και εισφορές του Ν 27/75 περιλαμβάνονται στα προνόμια του άρθρου 2 της ΔΣ των Βρυξελλών, ΕΑ 1484/74 ΕΝΔ 4 σελ 74, ΕΑ 6909/76 ΕΝΔ 5 σελ 127, ΕΠ 46/81 ΕΝΔ 9 σελ 332. Κατά την αντίθετη άποψη, δεν περιλαμβάνονται ΜΠΘεσ. 2892/83 ΕΝΔ 12 σελ 19, ΕΘεσ. 86/87 και 1441/84) και ο Α. Αντάπασης «Απαιτήσεις απολαύουσαι ναυτικών προνομίων» Αθήνα 1976 σελ 135 και 247 επ.

⁴³ Για τις έως τότε διατυπωθείσες θεωρητικές απόψεις βλ. Δ. Μαρκιανό ΕΕμπΔ 1967 σελ 590 επ. που παρουσιάζει τις δύο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις, ήτοι (α) ότι κανένα ναυτικό προνόμιο δεν θα πρέπει να προηγείται της υποθήκης (ούτε του άρθρου 2 της ΔΣ Βρυξελλών 1926 έως ότου κυρωθεί από την Ελλάδα) και (β) ότι όλα τα προνόμια της ΔΣ των Βρυξελλών πρέπει πάντα να προηγούνται της υποθήκης.

ότι δηλαδή προνόμια της ΔΣ των Βρυξελλών που δεν προβλέπονται στον ΚΙΝΔ δεν προηγούνται της υποθήκης με την αιτιολογία πως θα ήταν ανακόλουθο να προηγείται η υποθήκη των προνομίων του ΚΙΝΔ αλλά να έπεται των περισσοτέρων προνομίων της ΔΣ των Βρυξελλών των οποίων δεν έπονται ούτε καν οι απλές ναυτικές υποθήκες. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στην ολομέλεια που έκρινε με την απόφαση 229/1983 (με μειοψηφία 4 δικαστών) ότι δεν δικαιολογείται διάκριση μεταξύ των προνομίων της ΔΣ των Βρυξελλών που προβλέπονται στον ΚΙΝΔ και αυτών που δεν προβλέπονται. Επομένως με βάση τον σχετικό όρο των εγκριτικών πράξεων, η προτιμώμενη υποθήκη πρέπει να έπεται όλων ανεξαιρέτως των προνομίων του άρθρου 2 της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926 η οποία δεν έχει ισχύ νόμου αλλά λειτουργεί απλώς ως στοιχείο προσδιορισμού των απαιτήσεων που απολαύουν προνομίου. Κατά την άποψη της ολομέλειας του Αρείου Πάγου η λύση αυτή προάγει την ναυτιλιακή πίστη, και έτσι πληροί τον σκοπό του άρθρου 13 το ΝΔ 2687/53 διότι έτσι εξασφαλίζεται στο πλοίο η ευχερής προμήθεια εφοδίων και η διενέργεια επισκευών αφού οι σχετικές προς τις ανωτέρω παροχές απαιτήσεις θα καλύπτονται δια προνομίων⁴⁴.

Το ζήτημα αυτό έχασε τη σημασία του διότι σύντομα μετά τη δημοσίευση της ως άνω απόφασης της ολομέλειας του Αρείου Πάγου ο όρος 19 των εγκριτικών πράξεων τροποποιήθηκε και προβλέπει ότι προηγούνται της προτιμώμενης υποθήκης τα προνόμια του άρθρου 2 της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926 *«εφόσον αναγνωρίζονται ως τοιαύτα υπό του Ελληνικού Νόμου»*. Πρέπει, πάντως, να παρατηρηθεί ότι αν και η ως άνω απόφαση της ολομέλειας κείται εντός του γράμματος του τότε ισχύοντος όρου 19 των εγκριτικών πράξεων, σφάλει ως προς την εκτίμηση της προαγωγής της ναυτιλιακής πίστης και της πλήρωσης του σκοπού του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53. Και τούτο διότι, όπως αναφέρεται πιο πάνω, σκοπός του όρου 19 των εγκριτικών πράξεων του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 είναι (ιδίως το 1953) η παροχή εξασφαλίσεων στους χρηματοδότες της ελληνικής ναυτιλίας που θα επιτρέψει τη νηολόγηση υπό την ελληνική σημαία ελληνόκτητων πλοίων. Ο ίδιος

---

⁴⁴ Για μια πλήρη παρουσίαση των απόψεων βλ την εισήγηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Κου Φαφούτη για την έκδοση της ΟλΑΠ 229/83, ΝοΒ 1983, σελ 1558 επ.

ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Κος Φαφούτης αναφέρει στην εισήγησή του για την έκδοση της ΟΛΑΠ 229/83 ότι σκοπός του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 είναι η προσέλκυση πλοίων στην ελληνική σημαία και η προς τούτο παροχή ιδιαίτερων προνομίων στους ενυπόθηκους χρηματοδότες τους. Συνεπώς, η ναυτιλιακή πίστη που έχει ανάγκη προστασίας και προαγωγής αφορά περισσότερο τη χρηματοδότηση για την αγορά και νηολόγηση πλοίων στην ελληνική σημαία και λιγότερο την προμήθεια εφοδίων ή τη διενέργεια επισκευών⁴⁵. Η πιο πάνω απόφαση της ολομέλειας του Αρείου Πάγου που έκρινε το αντίθετο καταδεικνύει τη δυσκολία κατανόησης και διαχείρισης από τα ελληνικά ανώτατα δικαστήρια νομοθεσίας που στοχεύει στην άσκηση οικονομικής πολιτικής.

Επίκαιρη πάντως παραμένει η θέση της νομολογίας όπως εκφράζεται σε όλες τις πιο πάνω αποφάσεις που δέχονται ότι η αναφορά στο άρθρο 2 της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926 λειτουργεί ως προσδιοριστικό στοιχείο των ναυτικών προνομίων που προηγούνται της υποθήκης δεδομένου ότι η διεθνής αυτή σύμβαση δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα. Συνεπώς η αναφορά στα προνόμια του άρθρου 2 της ΔΣ αποτελεί πραγματικό γεγονός που πρέπει να επικαλείται και να αποδεικνύει ο προβάλλων σχετικό αίτημα ή ένσταση σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της πολιτικής δικονομίας. Αν δεν προβληθεί το σχετικό αίτημα ή ένσταση νομίμως, το δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη του τις διατάξεις του άρθρου 2 της ΔΣ (αφού δεν αποτελεί ελληνικό νόμο) και το σχετικό αίτημα ή ένσταση απορρίπτεται (ΑΠ 450/76, ΑΠ 645/79, ΟΛΑΠ 229/83). Περαιτέρω συνέπεια αποτελεί το ότι εφαρμογή του άρθρου 2 της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926 μπορεί να γίνει μόνο αν αναγγελθεί μετά τον πλειστηριασμό απαίτηση από προτιμώμενη υποθήκη, διαφορετικά ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος θα πρέπει να προβεί στην κατάταξη προνομιακών απαιτήσεων μόνο με βάση τις διατάξεις του άρθρου 205 ΚΙΝΔ και της Πολιτικής Δικονομίας⁴⁶.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι στον απόηχο της πιο πάνω απόφασης ΟΛΑΠ 229/1983 τα δικαστήρια

---

⁴⁵ Α.Αντάπαση «Απαιτήσεις απολαύσουσαι ναυτικών προνομίων», Αθήνα 1976 σελ 243 επ. ο οποίος αναφέρει χαρακτηριστικά «το ότι υπό του 19^{ου} όρου των εγκριτικών πράξεων εσκοπήθη να ενισχυθεί η νομική θέσις των χρηματοδοτησάντων επί προτιμωμένη ναυτική υποθήκη την ναυπήγησιν ή την αγοράν πλοίων νηλογηθέντων ως κεφαλαίων εξωτερικού είναι εκτός πάσης αμφιβολίας».

⁴⁶ Ετσι ΕΠ 124/88 ΕΝΔ 17 σελ 38 και Α.Αντάπασης (όπου παραπάνω). Αντίθετη η ΜΠΑ 3796/86 ΕΝΔ 15 σελ 25.

της ουσίας που απασχολήθηκαν με την κατάταξη προνομίων της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926 που δεν περιλαμβάνονται στα προνόμια του άρθρου 205 ΚΙΝΔ, έκριναν ότι με την παραπομπή στο άρθρο 2 της ΔΣ εξυπακούεται και παραπομπή στο άρθρο 9 της ΔΣ σχετικά με την προθεσμία άσκησης του προνομίου, διότι αυτό δεν μπορεί να κριθεί από τις διατάξεις του ΚΙΝΔ που δεν προβλέπει το σχετικό προνόμιο⁴⁷. Έτσι απορρίφθηκαν σχετικές ανακοπές λόγω απόσβεσης του προνομίου (όχι της απαίτησης) εντός έτους σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 της ως άνω ΔΣ.

X. Διαγραφή από το νηολόγιο

Άμεσα σχετιζόμενα με την αναγνώριση ή όχι προνομίων σε απαιτήσεις του Δημοσίου και του NAT είναι και ζητήματα που έχουν προκύψει από την ερμηνεία του πρώτου όρου των εγκριτικών πράξεων που προβλέπουν τη δυνατότητα των πλοιοκτητών να διαγράφουν το πλοίο από το νηολόγιο άμεσα, χωρίς διατυπώσεις, εφόσον συναινούν τυχόν ενυπόθηκοι δανειστές. Συγκεκριμένα, ο στερεότυπος όρος 1 των εγκριτικών πράξεων προβλέπει ότι η διαγραφή του πλοίου από το ελληνικό νηολόγιο με αίτηση του πλοιοκτήτη επέρχεται εφόσον προσαχθεί πιστοποιητικό εξόφλησης των προς το NAT και την εφορία χρεών του πλοίου. Προέκυψε, συνεπώς, αμφιβολία για το αν η υποχρέωση να προσάγεται πιστοποιητικό NAT ισχύει και όταν η διαγραφή από το νηολόγιο γίνεται μετά από μεταβίβαση της κυριότητας του πλοίου σε αλλοδαπούς με αναγκαστικό πλειστηριασμό, ή και λόγω διάλυσης του πλοίου. Το ζήτημα αυτό απασχόλησε έντονα τα δικαστήρια της ουσίας ιδίως του Πειραιά λόγω του μεγάλου αριθμού διαγραφών από το Νηολόγιο Πειραιώς μετά από πλειστηριασμούς πλοίων που προκάλεσε η ναυτιλιακή κρίση του 1980.

Όσον αφορά τη διάλυση, έγινε δεκτό ότι η απαγόρευση διαγραφής χωρίς πιστοποιητικό εξόφλησης NAT δεν ισχύει σε περίπτωση διαγραφής από το νηολόγιο λόγω διάλυσης του πλοίου (ΕΠ 445/81 ΕΝΔ 9 σελ 339, ΑΠ 8/83 ΕΝΔ 11 σελ 268). Οι αποφάσεις όμως αυτές ενώ δέχονται ορθά ότι η προσκόμιση πιστοποιητικού εξόφλησης NAT δεν απαιτείται σε περίπτωση διάλυσης του πλοίου,

---

⁴⁷ ΕΑ 9934/83 ΕΝΔ 13 σελ 71 που επικυρώθηκε με την ΑΠ 2110/1986 ΕΝΔ 15 σελ 194, ΜΠΠ 237/88 ΕΝΔ 16 σελ 263, ΕΠ 824/89 ΕΝΔ 18, σελ 27. Υπάρχουν όμως και αντίθετες ΜΠΑ 3796/86 ΕΝΔ 15 σελ 25 και ΜΠΑ 7421/84 ΕΝΔ 13 σελ 174.

σφάλουν στη συνέχεια αναφερόμενες σε ζητηθείσα διαγραφή λόγω μεταβίβασης **με σκοπό** τη διάλυση του πλοίου. Ορθότερη είναι η προσέγγιση της ΕΠ 652/84 (ΕΝΔ 13 σελ 152) ότι είναι αδιάφορος ο σκοπός της διάθεσης ενός πλοίου (δεν αρκεί, δηλαδή, να δηλωθεί από τον αγοραστή ή πωλητή πλοίου που ζητά τη διαγραφή ότι θα το διαθέσει για διάλυση), αλλά απαιτείται η διαπίστωση πραγματικής επέλευσης της διάλυσης του πλοίου.

Όσον αφορά τη μεταβίβαση κυριότητας πλοίου, έγινε κατ'αρχήν δεκτό ότι ο ως άνω όρος των εγκριτικών πράξεων υπερτερεί των διατάξεων του άρθρου 88 παρ 5 του ΠΔ 913/78 (περί κωδικοποίησης διατάξεων ΝΑΤ) που απαγορεύει πάντοτε επί ποινή ακυρότητας την καταχώρηση μεταβίβασης της κυριότητας του πλοίου στο νηολόγιο αν δεν συνοδεύεται με πιστοποιητικό εξόφλησης ΝΑΤ. Συνεπώς, η σχετική απαγόρευση για τη μεταβίβαση της κυριότητας πλοίου του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 ισχύει μόνο αν συνεπάγεται αλλαγή σημαίας, όχι αν το πλοίο παραμένει υπό την Ελληνική σημαία (ΕΠ 157/84 ΕΝΔ 12 σελ 202 που επικυρώθηκε με την ΑΠ 1118/85 ΕΝΔ 15 σελ 44)⁴⁸.

Περαιτέρω, κατά την ορθότερη άποψη, τα σχετικά πιστοποιητικά μη οφειλής στην εφορία και ΝΑΤ απαιτούνται μόνο σε περίπτωση εκούσιας μεταβίβασης του πλοίου από τους πλοιοκτήτες σε αλλοδαπούς που συνεπάγεται την αλλαγή σημαίας. Και τούτο, διότι αυτόματη διαγραφή από το νηολόγιο με σκοπό την αλλαγή σημαίας με δήλωση των πλοιοκτητών (όπως προβλέπει η διατύπωση του όρου 1 των εγκριτικών πράξεων) νοείται μόνο σε περίπτωση συμβατικής πώλησης⁴⁹. Στη νομολογία, όμως, επικράτησε η αντίθετη άποψη, ότι δηλαδή απαιτείται βεβαίωση μη οφειλής εφορίας και ΝΑΤ ακόμα και στην περίπτωση πώλησης του πλοίου σε αλλοδαπούς με αναγκαστικό

---

⁴⁸ Η υπόθεση αυτή αφορούσε τη μεταβίβαση κυριότητας πλοίου του άρθρου 13 ΝΔ 2687/53 με δημόσιο πλειστηριασμό σε Έλληνα, την παραμονή του πλοίου υπό ελληνική σημαία υπό τις κοινές διατάξεις (δηλ εκτός καθεστώτος του ΝΔ 2687/53) και τη μεταβίβασή του μετά από 6 μήνες σε εταιρεία του Ν 959/79. Κρίθηκε ότι για την καταχώρηση στο νηολόγιο της τελευταίας αυτής μεταβίβασης το ΝΑΤ παρανόμως δεν χορήγησε βεβαίωση και απαίτησε την εξόφληση οφειλών για την περίοδο πριν τον πλειστηριασμό. Για το παρεμφερές ζήτημα της επιβίωσης ή όχι των όρων της εγκριτικής πράξης σε περίπτωση αναγκαστικού πλειστηριασμού πλοίου νηολογηθέντος με το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 βλ Α. Λέκκα, όπου πιο πάνω σελ. 992.

⁴⁹ Ι.Σέργη «Νηολόγια – Ναυτικά Υποθηκολόγια – Βιβλία Κατασχέσεων Πλοίων» ΕΝΔ 12 σελ 61), καθώς και ΕΠ 915/82 ΕΝΔ 10 σελ 342.

πλειστηριασμό. Η δικαιολογία που αναφέρεται στερεότυπα είναι ότι η υποχρέωση αυτή καθιερώνεται για οιονδήποτε λόγο αλλαγής σημαίας, ανεξαρτήτως της αιτίας αυτής (αν δηλαδή γίνεται λόγω συμβατικής πώλησης του πλοίου ή λόγω απώλειας της ελληνικότητας των συμφερόντων των πλοιοκτητών συνεπεία πλειστηριασμού⁵⁰) αφού ο όρος 1 των εγκριτικών πράξεων δεν διακρίνει τις περιπτώσεις αλλαγής σημαίας. Κατά την άποψη που έχει επικρατήσει, η αναφορά στις εγκριτικές πράξεις σε διαγραφή συνεπεία δήλωσης των πλοιοκτητών περιλαμβάνει απλώς τη συνηθέστερη περίπτωση αλλαγής σημαίας, χωρίς να αποσκοπεί στον αποκλεισμό κάθε άλλης περίπτωσης, όπως της διαγραφής λόγω περιέλευσης της κυριότητας του πλοίου σε αλλοδαπό νομικό πρόσωπο που δεν καλύπτεται κατά πλειοψηφία από ελληνικά συμφέροντα⁵¹.

Το αποτέλεσμα της θέσης αυτής της νομολογίας είναι ότι οι απαιτήσεις του NAT που, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, δεν απολαύουν προνομίου στην περίπτωση πλοίου του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53, καθίστανται de facto οι πιο προνομιούχες από όλες τις απαιτήσεις και προηγούνται ακόμα και των απαιτήσεων που εξοπλίζονται με προνόμιο κατά το άρθρο 2 της ΔΣ των Βρυξελλών του 1926, δεδομένου ότι είναι αδύνατον να διαγραφεί το πλοίο από το ελληνικό νηολόγιο μετά την αγορά του από αλλοδαπούς σε αναγκαστικό πλειστηριασμό χωρίς πιστοποιητικό μη οφειλής NAT το οποίο, όμως, δεν εκδίδεται αν δεν καταβληθούν όλες οι προηγούμενες οφειλές⁵². Έτσι, η νομολογία καταλήγει στην παράλογη αντίφαση να αρνείται να εξοπλίζει με ναυτικό προνόμιο τις απαιτήσεις NAT αλλά παράλληλα να τις εξασφαλίζει κατά τρόπο ισχυρότερο ακόμα και των ναυτικών προνομίων !

XI. Ειδική Ναυτική Επιχείρηση

---

⁵⁰ Κατά τον όρο 24 των εγκριτικών πράξεων το πλοίο διαγράφεται από το νηολόγιο εάν η πλοιοκτήτρια εταιρεία επ'ονόματι της οποίας εγκρίνεται η νηολόγηση κατά τις διατάξεις του άρθρου 13 ΝΔ 2687/53 ή το νομικό πρόσωπο στο οποίο τυχόν μεταβιβαστεί η κυριότητα στη συνέχεια παύσει να καλύπτει κατά πλειοψηφία ελληνικά συμφέροντα.

⁵¹ ΑΠ 127/84 ΝοΒ 33 σελ 246, ΑΠ 128/84 ΕΝΔ 12 σελ 200, ΑΠ 628/85 ΝοΒ 34 σελ 404, ΠΠΠ 870/90 ΕΝΔ 18 σελ 527, ΕΠ 87/91 ΕΝΔ 20 σελ 442.

⁵² Σημειωτέον ότι για την οριστική νηολόγηση πλοίου υπό ξένη σημαία (τόσο ευρωπαϊκή όσο και σημαία ευκαιρίας) απαιτείται να προσκομισθεί πιστοποιητικό διαγραφής από το ελληνικό νηολόγιο (ανεξαρτήτως του ότι επιτρέπεται από ορισμένες δικαιοδοσίες η προσωρινή εγγραφή του πλοίου χωρίς πιστοποιητικό διαγραφής).

Οι ξένες (αμερικανικές κυρίως) τράπεζες που άρχισαν να χρηματοδοτούν τη νηολόγηση πλοίων υπό την ελληνική σημαία κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53 επιθυμούσαν να αποφύγουν τη χρήση των νομικών προσώπων του ελληνικού δικαίου, όχι μόνο για λόγους καθυστερήσεων από τις διάφορες γραφειοκρατικές διατυπώσεις στην ίδρυση και λειτουργία τους, αλλά και για λόγους γαιωπολιτικούς. Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 η Ελλάδα είχε μόλις εξέλθει από έναν μακροσκελή και αιματηρό εμφύλιο πόλεμο ενώ συνόρευε με κράτη που ανήκαν στο «ανατολικό μπλόκ» και ελέγχονταν από την τότε ΕΣΣΔ, τα οποία επιθυμούσαν άμεση πρόσβαση στη θάλασσα. Για τους λόγους αυτούς οι ξένοι χρηματοδότες ζήτησαν να προβλέπεται στις εγκριτικές πράξεις η δυνατότητα νηολόγησης του πλοίου υπό την πλοιοκτησία αλλοδαπών πλοιοκτητριών εταιρειών και η δυνατότητα αμέσου διαγραφής του πλοίου από το ελληνικό νηολόγιο με μια δήλωση της πλοιοκτήτριας εταιρείας εφόσον, βέβαια, συμφωνεί ο ενυπόθηκος δανειστής.

Ετσι κατέληξε να αποτελέσει τον κανόνα η νηολόγηση πλοίων του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 στο όνομα αλλοδαπών πλοιοκτητριών εταιρειών (κυρίως εταιρειών «ευκολίας») των οποίων οι διατυπώσεις ίδρυσης και λειτουργίας είναι απλές και ταχύτατες, κατ'απόκλιση του άρθρου 5 του ΚΔΝΔ που προέβλεπε το 1973 ότι ελληνικό είναι το πλοίο που ανήκει κατά ποσοστό που υπερβαίνει το 50% σε Έλληνες ή ελληνικά νομικά πρόσωπα⁵³, αλλά και των άρθρων 5(1) και 91 των συμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών περί του δικαίου της θαλάσσης των ετών 1958 και 1983 αντίστοιχα που επιβάλλουν την ύπαρξη γνήσιου δεσμού μεταξύ του πλοίου και του κράτους της σημαίας⁵⁴. Παρά ταύτα παρέμεινε πάντα επιθυμία της ελληνικής πολιτείας και της ελληνικής ναυτιλιακής κοινότητας να αποκατασταθεί ο γνήσιος δεσμός μεταξύ πλοιοκτησίας και ελληνικής

---

⁵³ Το άρθρο 5 του ΚΔΝΔ αντικαταστάθηκε με το πδ 11/2000 ώστε να κάνει αναφορά σε Έλληνες υπηκόους, ή υπηκόους των λοιπών κρατών μελών της ΕΕ και σε ελληνικά νομικά πρόσωπα ή εταιρείες των λοιπών κρατών της ΕΕ που αναφέρονται στο άρθρο 48 της συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

⁵⁴ Το άρθρο 5 της ΔΣ του 1958 και το άρθρο 91 της ΔΣ του 1983 έχουν όμοιο κείμενο ως εξής : «*Each State shall fix the conditions for the grant of its nationality to ships, for the registration of ships in its territory, and for the right to fly its flag. Ships have the nationality of the State whose flag they are entitled to fly. There must exist a genuine link between the State and the ship*».

σημαίας⁵⁵. Για τον λόγο αυτό προβλέφθηκε στις εγκριτικές πράξεις από το 1968 και μετά η δυνατότητα ίδρυσης της Ειδικής Ανωνύμου Ναυτιλιακής Εταιρείας και με τον Ν 959/79 θεσμοθετήθηκε ειδικού τύπου ανώνυμη εταιρεία με τον τίτλο Ναυτική Εταιρία⁵⁶. Καμία, όμως, από τις δύο αυτές προσπάθειες δεν έτυχε ευρείας αποδοχής λόγω του ότι δεν εξέλιπαν οι γραφειοκρατικές διατυπώσεις της ίδρυσης και λειτουργίας της Ειδικής Ανωνύμου Ναυτιλιακής Εταιρείας, ενώ η εταιρεία του Ν 959/79 προϋποθέτει πολύ μεγαλύτερη δημοσιότητα από αυτήν που είχε ήδη συνηθίσει η ναυτιλιακή κοινότητα με τη χρήση των υπεράκτιων εταιρειών.

Κατά το 1990, όμως, ο εμφύλιος πόλεμος της Λιβερίας προκάλεσε κάποια ανησυχία για την ασφάλεια χρήσης των Λιβεριάνικων εταιρειών που ήταν ήδη πολύ διαδεδομένες στην ελληνική ναυτιλιακή κοινότητα. Αυτό αποτέλεσε την αφορμή για την επανεξέταση της θεσμοθέτησης ενός ελληνικού νομικού προσώπου για σκοπούς πλοιοκτησίας που να αποκαθιστά το γνήσιο δεσμό μεταξύ πλοίου και ελληνικής σημαίας αλλά να ικανοποιεί και τις πρακτικές απαιτήσεις που είχαν έως τότε διαμορφωθεί στην ελληνική ναυτιλιακή κοινότητα. Το αποτέλεσμα ήταν ο όρος 16 των εγκριτικών πράξεων που από το 1992 προβλέπουν τη δυνατότητα σύστασης Ειδικής Ναυτικής Επιχείρησης (ENE) αποκλειστικός σκοπός της οποίας είναι η πλοιοκτησία του πλοίου για το οποίο εξεδόθη η συγκεκριμένη εγκριτική πράξη ή άλλων πλοίων νηολογημένων κατά τις διατάξεις του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53⁵⁷

Η ENE αποκαθιστά το γνήσιο δεσμό μεταξύ πλοίου και ελληνικής σημαίας χωρίς να υστερεί σε τίποτα από την απλότητα και ευχρηστία των υπεράκτιων εταιρειών τις οποίες έχει συνηθίσει η

---

⁵⁵ Η ελληνική πρακτική της νηολόγησης πλοίων του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 στο όνομα υπεράκτιων εταιρειών υπό την ελληνική σημαία αντιμετωπίζεται ως δυσεξήγητη ιδιαιτερότητα αποκαλούμενη συχνά ως «the greek clause» (πχ άρθρο 1 παρ 2 Κανονισμού 4055/86).

⁵⁶ Του νόμου 959/79 είχαν προηγηθεί και άλλες προσπάθειες όπως το νομοσχέδιο του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας του 1972 «περί ειδικής ναυτικής επιχείρησης» και το σχέδιο νόμου του 1976 περί της «ανώνυμης ναυτικής εταιρείας» (βλ και Α. Γεωργακόπουλου «Η Ανώνυμος Ναυτική Εταιρεία κατά το περί αυτής σχέδιον του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας», ΝοΒ 24, σελ 369).

⁵⁷ Ο όρος 16 περί ENE περιλήφθηκε πρώτη φορά στην εγκριτική πράξη με αριθμό 1134.1963/92 για τη νηολόγηση του Φ/Γ ΓΚΟΛΑΝΤΕΝ ΦΑΛΚΟΝ.

ελληνική ναυτιλία. Κατά σύμπτωση μάλιστα, παρείχε προστασία κατά της ειδικής αμερικανικής φορολογίας ναύλων (freight tax) που άρχισε να ισχύει στις ΗΠΑ το 2003⁵⁸ διότι σύμφωνα με τα άρθρα II και V της από 20.2.1950 διμερούς σύμβασης μεταξύ ΗΠΑ- Ελλάδος για την αποφυγή διπλής φορολογίας (που κυρώθηκε με το ΝΔ 2548/53), κριτήριο απαλλαγής είναι η εθνικότητα της πλοιοκτήτριας εταιρείας (όχι απλώς η σημαία του πλοίου).

Το βασικό πρόβλημα στη χρήση της ENE είναι ότι η σύστασή της προϋποθέτει την έκδοση και δημοσίευση στο ΦΕΚ της εγκριτικής πράξης που εκδίδεται για τη νηολόγηση συγκεκριμένου πλοίου. Δεδομένου, όμως, ότι για τη δημοσίευση της εγκριτικής πράξης στο ΦΕΚ μεσολαβεί διάστημα έως και 2 μηνών από την έγκριση της υπογραφής της (και τη νηολόγηση του πλοίου) είναι απαραίτητο να νηολογηθεί το πλοίο πρώτα στο όνομα αλλοδαπής εταιρείας και στη συνέχεια, αφού δημοσιευθεί η εγκριτική πράξη στο ΦΕΚ και συσταθεί η ENE, να μεταβιβαστεί το πλοίο από την αλλοδαπή εταιρεία στην ENE. Για τον περιορισμό αυτής της διαδικασίας (και των σχετικών δαπανών ιδίως όταν υπάρχει δανεισμός και υποθήκη) οι εγκριτικές πράξεις προέβλεπαν ήδη από το 1992 τη δυνατότητα μιας ENE που έχει συσταθεί σύμφωνα με την εγκριτική πράξη ενός πλοίου να γίνει πλοιοκτήτρια πλοίου που νηολογείται δυνάμει άλλης εγκριτικής πράξης του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53. Αυτό θα επέτρεπε τη δυνατότητα άμεσης νηολόγησης ενός πλοίου υπό την πλοιοκτησία μιας ENE η οποία, είτε θα έχει πωλήσει το πλοίο που νηολογήθηκε με την εγκριτική πράξη δυνάμει της οποίας συνεστήθη, είτε δεν θα έχει ποτέ αποκτήσει την κυριότητά του (πχ διότι αυτό παρέμεινε υπό την πλοιοκτησία αλλοδαπής εταιρείας).

Ατυχώς, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους με την υπ' αριθμ. 566/2005 γνωμοδότησή του έκρινε ότι αυτή η δυνατότητα βρίσκεται εκτός της εξουσιοδότησης του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53, ότι δηλαδή δεν είναι δυνατόν για μια ENE που ιδρύεται με βάση την εγκριτική πράξη ενός πλοίου να

---

⁵⁸ Η σχετική φορολογική υποχρέωση 4% επί του ακαθάριστου ναύλου προβλέφθηκε με τη νομοθεσία US Tax Reform Act 1986 η εφαρμογή της οποίας αναστάλη έως το 2003 όταν καθορίστηκαν με τον Κανονισμό 883 οι προϋποθέσεις απαλλαγής αλλοδαπών εταιρειών.

είναι πλοιοκτήτρια άλλου πλοίου που νηολογείται με άλλη εγκριτική πράξη, με την αιτιολογία ότι η εγκριτική πράξη αποτελεί ατομική διοικητική πράξη που αφορά μόνο το συγκεκριμένο πλοίο για τη νηολόγηση του οποίου εξεδόθη. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν άλλα πλοία που νηολογήθηκαν με άλλες εγκριτικές πράξεις. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην ως άνω γνωμοδότηση «κατά το μέρος που οι όροι του άρθρου 16 για τη σύσταση και λειτουργία της ΕΝΕ αναφέρονται σε άλλα πλοία τα οποία νηολογήθηκαν ως κεφάλαια εξωτερικού με άλλες εγκριτικές πράξεις δεν αποτελούν όρους κατά την έννοια των διατάξεων του ΝΔ 2687/53, καθόσον είναι απολύτως άσχετοι προς την εισαγωγή του συγκεκριμένου πλοίου κεφαλαίου εξωτερικού και ως εκ τούτου δεν είναι εξυπηρετικοί του σκοπού του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 το οποίο αναφέρεται σε εισαγωγή και όρους του συγκεκριμένου πλοίου. Οι εν λόγω όροι κατά το μέρος τούτο αποτελούν κανονιστική ρύθμιση ανεπίτρεπτη ως ευρισκόμενη εκτός της εξουσιοδότησεως του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 και κατά συνέπεια ανίσχυρη και μη δυναμένη να αποτελέσει θεσμικό πλαίσιο συστάσεως και λειτουργίας ΕΝΕ με σκοπό την απόκτηση και άλλων ή μόνον άλλων πλοίων που νηολογήθηκαν ως κεφάλαια εξωτερικού με άλλες εγκριτικές πράξεις».

Η κρίση του ΝΣΚ ότι η Διοίκηση στερείται νομοθετικής εξουσιοδότησης να ρυθμίζει με τις εγκριτικές πράξεις ζητήματα άσχετα με το νηολογούμενο πλοίο είναι σωστή. Η πραγματική όμως διαπίστωση ότι ο όρος 16 αναφέρεται και σε θέματα άσχετα με το νηολογούμενο πλοίο είναι εσφαλμένη. Όλες οι διατάξεις του όρου 16 αφορούν μόνο το νηολογούμενο πλοίο. Δεν αφορούν τις ΕΝΕ. Επομένως, όπως η εγκριτική πράξη του πλοίου έχει εκ του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 την εξουσία να επιτρέψει στο πλοίο να περιέλθει στην πλοιοκτησία της ΕΝΕ που συνεστήθη με την ίδια αυτή εγκριτική πράξη, κατά τον ίδιο ακριβώς λόγο, εκ του ίδιου άρθρου, έχει την εξουσία να επιτρέψει σε αυτό να περιέλθει στην ιδιοκτησία άλλης ΕΝΕ που έχει συσταθεί δυνάμει άλλης εγκριτικής πράξης. Κατά τον ίδιο, δηλαδή, λόγο που η παροχή δυνατότητας στο πλοίο να νηολογηθεί επ'ονόματι ΕΝΕ συσταθείσας δυνάμει της εγκριτικής του πράξης αποτελεί κίνητρο

προς τον κεφαλαιούχο για τη νηολόγησή του ως κεφαλαίου εξωτερικού κατά το άρθρο 13 του ΝΔ 2687/53, κατά τον ίδιο ακριβώς λόγο αποτελεί ισχυρότερο κίνητρο για τον κεφαλαιούχο η διαζευκτική ευχέρεια νηολόγησης του πλοίου του επ'ονόματι άλλης ΕΝΕ συσταθείσας δυνάμει άλλης εγκριτικής πράξης, άλλου πλοίου. Το ΝΣΚ με την πιο πάνω γνωμοδότηση ουσιαστικά ακύρωσε μια δυνατότητα και ένα κίνητρο που η πολιτεία παρείχε για την προσέλκυση ελληνικών πλοίων υπό την ελληνική σημαία, χωρίς μάλιστα να επηρεάζονται από το κίνητρο αυτό άλλα ατομικά δικαιώματα ή συμφέροντα⁵⁹.

XII. Επίλογος

Στα πρώτα δέκα χρόνια εφαρμογής του άρθρου 13 του ΝΔ 2687/53 προσελκύστηκαν στην ελληνική σημαία πάνω από 708 εμπορικά πλοία ολικής χωρητικότητας που υπερβαίνει τους 6.313.000 κόρους⁶⁰. Ακολούθησε η ραγδαία άνοδος του ελληνικού νηολογίου που έφερε την ελληνική σημαία μέσα στις πρώτες 6 σημαίες στον κόσμο. Το σύστημα των εγκριτικών πράξεων νηολόγησης πλοίων ως κεφαλαίων εξωτερικού επανέφερε ταχύτατα την εμπιστοσύνη των ξένων δανειστών στην ελληνική σημαία και αποδεικνύεται ένα ευφύεστατο εργαλείο άσκησης ναυτιλιακής πολιτικής προσαρμοσμένης στις εκάστοτε διεθνώς επικρατούσες συνθήκες. Το ΝΔ 2687/53 και ειδικότερα το άρθρο 13 έχει καταστεί, δικαιολογημένα, το θεσμικό νομοθετικό πλαίσιο της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας η δε αναγκαιότητα της διατήρησής και προφύλαξής του παραμένει ακόμα και σήμερα επίκαιρη και ζωντανή. Το γεγονός αυτό δυσκολεύονται να κατανοήσουν τα δικαιοδοτικά όργανα του κράτους, ιδίως από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, διατυπώνοντας ορισμένες φορές απόψεις που περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής του ΝΔ 2687/53 και κατ'επέκταση επηρεάζουν αρνητικά την ελληνική εμπορική ναυτιλία⁶¹. Αυτό ίσως οφείλεται στην εγγενή δυσκολία που έχει

---

⁵⁹ Για εκτενή ανάλυση του σφάλματος της γνωμοδότησης ΝΣΚ 566/2005 βλ Γ. Ησαΐα «Ειδική Ναυτική Επιχείρησις», ΕΝΔ 38 σελ. 1.

⁶⁰ Γ.Τσαφάρα, Αντιπλοιάρχου ΛΣ, όπου πιο πάνω σελ 22.

⁶¹ Συνοψίζοντας την ανάλυση της νομολογίας που εξετάστηκε, το εύρος εφαρμογής των εγκριτικών πράξεων περιορίζεται για τους ακόλουθους λόγους :

α) όταν μεταγενέστερες διατάξεις ίδιας τυπικής ισχύος με τις εγκριτικές πράξεις προβλέπουν διαφορετικές ρυθμίσεις (ΣτΕ 2876/85 για τη επικράτηση των διατάξεων του Ν 27/75, χωρίς όμως αιτιολογία για τη παράβαση της δέσμευσης ισχύος των

ένας δικαστής ο οποίος, εξοπλισμένος με νομική κατά βάση παιδεία, καλείται να ελέγξει πράξεις της διοίκησης που ανάγονται στην οικονομική και ναυτιλιακή της πολιτική. Ενδεχομένως να βοηθούσε στην πληρέστερη κατανόηση των θεμάτων αυτών από τα δικαιοδοτικά όργανα του κράτους αν η διαχρονική σημασία και τα οφέλη της εμπορικής ναυτιλίας για τη χώρα μας γίνονταν ευρύτερα γνωστά. Τέλος, κατά τη διαμόρφωση του κειμένου των όρων των εγκριτικών πράξεων πρέπει να καταβάλλεται ιδιαίτερη προσπάθεια ώστε το κείμενο να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο σαφές και συγκεκριμένο περιορίζοντας την ανάγκη ερμηνείας.

Απρίλιος 2013

όρων της εγκριτικής πράξης καθ'όλη τη διάρκεια παραμονής του πλοίου υπό την ελληνική σημαία, ανεξάρτητα από κάθε άλλη ισχύουσα διάταξη).

β) όταν όροι των εγκριτικών πράξεων κρίνονται εκτός της εξουσιοδότησης του άρθρου 13 ΝΔ 2687/53 (ΟΛΑΠ 22/94 και ΟΛΑΠ 11/95 για την αναδρομικότητα της ισχύος του όρου 8Δ, ΑΠ 1061/83 για τη δυνατότητα αντικατάστασης αντικανονικά ναυτολογηθέντος με προσοντούχο χωρίς την καταβολή αποζημίωσης απόλυσης, ΝΣΚ 566/05 για τη δυνατότητα πλοιοκτησίας πλοίου του άρθρου 13 από ΕΝΕ συσταθείσα δυνάμει άλλης εγκριτικής πράξης).

γ) Όταν η διατύπωση των όρων της εγκριτικής πράξης επιτρέπει εκτιμήσεις για τον σκοπό του άρθρου 13 ΝΔ 2687/53 (ΟΛΑΠ229/83 για το πώς προάγεται η ναυτιλιακή πίστη, ΑΠ 127/84, ΑΠ 628/85 για την προσκόμιση πιστοποιητικού μη οφειλής NAT σε περίπτωση διαγραφής από το νηολόγιο λόγω πώλησης του πλοίου σε αλλοδαπούς με αναγκαστικό πλειστηριασμό).